

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6 Haziran 2012 Çarşamba

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

6 Haziran 2012 Çarşamba

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu Tasarısı (1/589) (Devam)	1:41

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:41
Mahmut TANAL	(İstanbul) 1, 25:26, 36:38
Beşir ATALAY (Başbakan Yardımcısı)	(Kırıkkale) 2:3
Hamza DAĞ	(İzmir) 3:6, 10
Malik Ecdar ÖZDEMİR	(Sivas) 6, 21:32, 33:35
Yusuf HALAÇOĞLU	(Kayseri) 6:7, 20:21, 40
Levent GÖK	(Ankara) 7:11, 40:41
Mehmet METİNER	(Adıyaman) 11:12, 24:26, 29:32, 34
Ertuğrul KÜRKÇÜ	(Mersin) 12:17
Mehmet Naci BOSTANCI	(Amasya) 17:21, 36:37
Refik ERYILMAZ	(Hatay) 20, 38:40
Ülker GÜZEL	(Ankara) 32
Abdurrahim AKDAĞ	(Mardin) 32:35
Atila KAYA	(İstanbul) 35:36
Önerge	41

Açılma Saati: 10.40

Kapanma Saati: 12.45

6 Haziran 2012 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.40

BAŞKAN: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP: Yusuf HALAÇOĞLU (Kayseri)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekillerimiz, değerli misafirlerimiz; 24' üncü Dönem İkinci Yasama Yılı 11' inci toplantımızı açıyoruz. Toplantı yeter sayımız vardır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, çok özür diliyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, basın bizim çalışmamızı engellememeli, doğru ama yasal anlamda basının buradan çıkarılmasına arkadaşlarımız “Lütfen basın dışarı, görsel basın.” anlamında, bu doğru, teknik bir hadise değil. Doğru, rahat, huzurlu bir ortam, çalışma ortamı sağlansın ama özellikle oradaki arkadaşlarımızın görsel basını dışarı çıkarması hoş bir hadise değil. Evet, çalışmamızı engelliyorlarsa, doğru, bunu durduralım ama bu şekliyle sanki, kapalı kapı... Kapıyı da özellikle kapattılar. Doğru, gürültü olacaksa, çalışamayacaksak, bunların hepsine amenna ama bu şekilde özellikle dışarı çıkarılması hoş bir hadise değil. Lütfen, bu konuda bir hassasiyet göstermenizi istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Evet, değerli arkadaşlar, bugün gündemimizde Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu Tasarısı'nın görüşülmesi var. Çok önemli bir kanun tasarısını inşallah görüşeceğiz. Daha önce gündemimize almış, alt komisyona göndermiştik. Alt komisyonumuz çalışmasını tamamladı ve sizlere de gönderdik, arz ettik. Benim de bakma fırsatım oldu, inceledim. Gerçekten, son derece faydalı bir çalışma yapmışlar. Emeklerinden dolayı, başta alt komisyon başkan ve üyelerine, değerli bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

Öncelikle kanunu sistematik bir hâle getirmişler yani önceki hâliyle birlikte biraz, sanki uzun uzun maddeler vardı ama şimdi baktığımızda herkesin anlayabileceği bir sistematığe kavuşturulmuş. Onun dışında da birçok konuda da, içerik açısından da değişiklikler yapılmış. Dolayısıyla burada da - biraz sonra görüşeceğiz- sizin de katkılarınız olacaktır. Ben, Türkiye'nin insan hakları süreci açısından

bu kanunu çok önemsiyorum, bu kurumu çok önemsiyorum. Türkiye'nin insan hakları ivmesine katkı sağlayacaktır diye ümit ediyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle sizlere sunun için söz verdim -isterseniz- ondan sonra da alt komisyon başkanımıza söz vereceğim.

Buyurun Sayın Bakanım.

BAŞBAKAN YARDIMCISI BEŞİR ATALAY (Kırıkkale) – Çok teşekkür ederim.

İnsan Hakları Komisyonunun Değerli Başkanı, değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Verimli bir çalışma günü diliyorum.

Başkanımızın ifade ettiği gibi, daha önce gündeme alınan, üzerinde zaten belli, burada konuşmalar, değerlendirmeler yaptığımız tasarımız alt komisyonda çalışılmış. Alt komisyon raporunu, taslağını Komisyona teslim etmiş durumda. Tabii, tekrar ifade etmek gerekirse, insan hakları kurumu ülkemizde yeni bir mekanizma getiriyor. Şu anda, idari bir mekanizma olarak Başbakanlık bünyesinde bir İnsan Hakları Başkanlığı var ama hem ülkemizdeki çalışma sistemi açısından hem uluslararası ihtiyaçları ve beklentileri karşılama açısından, biz, Paris Şartı'nı da karşılayan, daha özerk, daha bağımsız bir yeni yapıyı burada getirmiş oluyoruz. Doğrusu, bu konularda Türkiye çok ileri adımlar atmıştır. Bu da yine ileri adımlardan birisidir yani insan hakları kurumunun kurulması.

Burada, özellikle şu noktaları da vurgulamak istiyorum yani bu kurum, tasarıdaki ifadeleriyle, kanun maddeleriyle "Kuruluş ve statü" kısmında ifade edildiği gibi, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bir kurumdur ve kurum, Başbakanlıkla ilişkilidir. Bu kavram bazen bilinmeyebiliyor. Yani, tabii, kamu bütçesi alacaksa mutlaka kamu sistemiyle, kamu yönetimiyle bir bağının olması gerekiyor. Bizde bu bağ üç kavramla nitelenir yani üç tür statü vardır bu manada: Bağlı kuruluşlar. Bağlı kuruluşlar, idarenin bir parçasıdır –bildiğiniz- bakanlıkların bünyesindeki genel müdürlükler gibi. İlgili kuruluşlar vardır. Bunların yönetim kurulu vardır ama yine idareyle bağları daha fazladır. Bunun örnekleri vardır, TRT, işte, ilgili bakan için bir ilgili kuruluştur. Bir de ilişkili kuruluşlar vardır yani idareyle bağı en az olan, hani, çok zayıf bir bağla, kendi yetkilerini kullanan; bu, ilişkilidir. Bu sadece, âdetâ, Hükûmetle ve ilgili bakanla, bütçesini savunma, bütçesini yürütme anlamında bir şey vardır, onun dışında, bütün tasarruflarını kendisi yürütür. Biz, bu tasarıyı hazırlarken o en az idareyle ilişki türü olan "ilişkili" kavramını ve statüsünü burada seçmiş olduk. Tabii, bağımsız olarak görevlerini yerini getirir. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görevleri olarak şöyle baktığımızda, doğrusu, hem daha önce hem bu alt komisyon çalışmasında -ben de biliyorum- hem bizim kamudan arkadaşlarımız katıldı hem sivil toplum kuruluşları dinlendi, geniş bir bilgilenme de oldu, uluslararası irtibatlar da gözden geçirildi,

uluslararası ihtiyaçları karşılama durumu. Yeni bir tasarı çıkmış oldu. Ben de alt komisyon başkanı ve üyelerine teşekkür ediyorum.

Bunun içinde -daha sonra da görüşüldü, alt komisyonla da görüşüldü- sizlerin takdiriyle, burada bazı konularda yine tabii, iyileştirmeler, değişiklikler yapılması, bizim teklifimizle, bizim de katıldığımız teklifler olacak. Özellikle kurum başkanını kurumun kendisinin seçmesi, kurul üyelerinin dağılımındaki yeni yapılanma gibi bazı hususlar var ki bunları da bugün sizlerin takdiriyle önermeler içinde ele almak söz konusu olacak. Yani, bazı değişiklikler, yine, biz de bunun üzerinde düşündük.

Ben sözlerimi burada bitiriyorum. Hepinize katkınız için, katkılarınız için teşekkür ediyorum. Şu günlerde -biliyorsunuz- bu hafta içinde ombudsmanlık da komisyonda görüşülecek, Anayasa Komisyonunda, bir uyum yasası olarak. Bu da onu, birbirini tamamlayan, iki tane çok önemli, insan haklarıyla ilgili yapılanmayı sistemimizin içine getirmiş oluyoruz yani bu ikisinin paralel olarak haziran ayında, Meclis tatil olmadan yasallaşması da bizim kendi planlarımız, öngörülerimiz içindedir.

Teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Bakanım.

Şimdi, Alt Komisyon Başkanımız İzmir Milletvekili Sayın Hamza Dağ' a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Dağ.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli üye arkadaşlarımız; ben de hepinizi selamlıyorum. Güzel bir toplantı olmasını temenni ediyorum.

Biz, 5 Nisanda üst Komisyon olarak yapmış olduğumuz toplantıda, biliyorsunuz bir alt komisyon oluşturulmasına karar verilmişti. Alt komisyon olarak ilk toplantımızı 11 Nisan 2012 tarihinde gerçekleştirdik ve toplam altı toplantı yaptık. Bu altı toplantının sonuncusu 24 Mayıs 2012 tarihinde yapıldı ve burada da raporumuza son şeklini verdik. Bu seçimde, STK'lar, üniversite öğretim üyeleri, bu konuda uzmanlığı bulunan yazar, akademisyenler ve barolardan görüş aldık. STK olarak, Türkiye İnsan Hakları Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Uluslararası Af Örgütü, Mazlumder, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfından bilgi aldık. Baro olarak, Diyarbakır, İzmir, Ankara ve Türkiye Barolar Birliğinden görüşler aldık. Üniversite olarak, Hacettepe Üniversitesi İnsan Hakları Merkezi ve TODAİE'den öğretim üyelerimizden bilgi aldık ve insan hakları alanında temayüz etmiş, bu konuda belli bir pozisyona gelmiş, tanınan, bilinen, yazar olarak da Sayın Baskın Oran, Sayın İoanna Kuçuradi, Sayın Vahit Bıçak, Sayın Kerem Altıparmak, Sayın Yılmaz Ensaroğlu, Sayın Şanar Yurdatapan'dan bu konuyla ilgili, şimdiye kadar yapmış oldukları çalışmalarla alakalı birtakım bilgiler aldık, onların tecrübelerinden istifade ettik ve aldığımız bilgiler neticesinde yazım aşamasına geçtik.

Bu yazım aşamasında ilk teklifimiz, ilk başladığımız nokta... Biliyorsunuz tasarının bir geçmişi var, daha doğrusu, Türkiye insan hakları kurumunun kurulmasıyla alakalı bir geçmişi var. Bu

geçmiş 2004'e kadar dayanıyor ancak tasarı noktasında ise, 2009'da Meclise sunulan, 2010'da Meclise sunulan bu tasarı ne yazık ki geçen dönem, seçime kadar yasallaşmadığı için kadük kalmış ve daha sonra da tekrar Komisyonumuza eski hâliyle gönderilmişti. Bu konuda, bir önceki komisyon olan Anayasa Komisyonunun bir çalışması vardı ve biz, Anayasa Komisyonunun çalışmasından geri adım atmamak adına, ondan bir adım daha ileri gitmek düşüncesiyle, öncelikle Anayasa Komisyonunun kabul etmiş olduğu metin üzerinden gitmeye karar verdik ve ilk verdiğimiz teklifle, ilk verdiğimiz öneriyle Anayasa Komisyonunun o kabul etmiş olduğu metni kendi alt komisyonumuzda kabul edip onun üzerinden çalışmalara gittik. Bu doğrultuda, tabii, dinlemiş olduğumuz STK'ların bazı eleştirileri oldu. Özellikle, geri çekilmesi noktasında bazı eleştirileri oldu ama biz özellikle şunu söyledik: "Uzun yıllardır tartışılan, konuşulan bir konu. Bir an önce artık yasallaşması gerekiyor. Eğer, daha da geri çekersek, buradaki zaman kaybımız çok ciddi sıkıntılara sebebiyet verecektir." Raporumuzda STK'ların eleştirilerine teker teker değindik, bunu atlıyorum ve raporumuzdan zaten değerli üyelerimiz bunu okumuşlardır.

Tasarı ile şu anki metin yani Bakanlar Kurulu tarafından gönderilen tasarı ile şu anda bizim Komisyona sunmuş olduğumuz metin arasında ne gibi farklılıklar söz konusu oldu? Bu konuyla ilgili bilgilendirmek istiyorum:

4'üncü maddede, tamamen, diğer maddelerle alakalı, eş güdüm olsun diye, ilk fıkrada bir değişikliğimiz oldu. Burada bir hüküm getirdik. Bu konuda STK'ların talebi vardı. Özellikle "Kurum, kurul, bir suça, bilgi sahibi olduğunda, bu suça ilişkin ne yapması gerekiyor, nasıl bir hamle yapması gerekiyor?" şeklinde bir eleştirisi vardı. Burada "Bu, suça mugayir olduğunda yapacağı, bilgiyle alakalı, yapacağı hamleyle alakalı bir bilgi yok." şeklinde eleştiriler vardı. Burada ikinci fıkraya bununla alakalı, ihbar ve şikâyette bulunma yetkisi verdik. Şunu söyleyeyim: Tabii, bu konuyla alakalı, STK'ların ve muhalefet partilerinin, kesinleşinceye kadar takip etme gibi talepleri var. Açıkçası arkadaşlar, eğer biz bunu kanunla verirsek, burada yükümlülük hâline gelir ve bu yükümlülük de oradaki kurumu çok yorar düşüncesiyle, burada, takip etmesini bir hak olarak verip, bir sorumluluk, bir yükümlülükten açıkçası kurumu kurtarmış olduk.

5'inci maddede bir değişiklik yaptık. 5'inci maddedeki değişikliğimiz, burada, önceden, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bir atıf vardı. Bu atıf, kurul üyelerinin sanki devlet memuruymuş gibi algılanmasına sebebiyet veriyordu. Biz burada, orada sayılan şartları aynen burada getirerek -bu, zaten STK'ların da söylemiş olduğu bir öneriydi- bunu, 5'inci maddeyi bu şekilde yeniden düzenlemiş olduk.

6'ncı maddede üyelik teminatı, bu çok önemli. Gerçekten, bir üyelik teminatı, kurul üyelerine bu konuda bir teminat getirmiş olduk. Bu teminat, arkadaşlar, hâkim ve savcılara sağlanan teminatın aynısıdır. 6'ncı maddenin 2'nci fıkrası da, kurul üyelerinin üstünün aranmayacağı, konutlarının

aranamayacağı, sorguya çekilemeyeceğiyle alakalı bir hükümdür. Sonraki hükümler de kurul üyelerinin yargılanması için Başbakanın izin vermesi gerektiği hususuyla beraber düşünüldüğünde, kurul üyelerine tamamen bir güvence, bir teminat bununla getirilmiştir.

Kurulun görev ve yetkileri genelde korunmuştur. Ancak, 3 üyeye komisyonlar oluşturulup cezaevlerinin veyahut da özgürlüğünden yoksun bulunan kişilerin bulunmuş olduğu yerleri ziyaret imkânı, 7'nci maddenin (f) fıkrasıyla getirilmiştir.

8'inci madde de, kurulun önceden gündemini ve toplantı zamanını tamamen başkan belirler pozisyondaydı. Buna da getirdiğimiz düzenlemeyle kurulu, 5 üyesi birlikte talep etmesi hâlinde olağanüstü toplantıya çağırma fırsatı verdik ve aynı zamanda, kurul üyelerinin önerge vermesiyle birlikte gündeme madde eklemesi imkânı getirildi. Yine, 8'inci maddenin 6'ncı bendinde, önceden "kurul toplantıları tamamen gizli" ibaresi varken "bunun aksi kararlaştırılmadıkça" demek suretiyle bir imkân kurula vermiş olduk.

Hizmet birimleriyle ilgili, İşkence ve Kötü Muameleyle Mücadele Biriminde değişiklikle "Tüm kamu kurumları gerekli yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır." ibaresi eklendi. Bu da kuruma verilmiş olan bir imkândır.

İnceleme, araştırma ve ziyaretler maddesi 13'te de yine aynı şekilde, burada yine, kamu kurumlarına bir zorunluluk getirip kuruma biraz daha güçlü bir pozisyon vermiş olduk.

Diğer hükümler, genelde 15'inci maddeden sonraki hükümler tamamen, hem mali hem de idari konularla alakalı. Onları bürokrasiden gelen arkadaşlarımızla teker teker değerlendirip bu konuda da bir kodifikasyon yoluna gittik arkadaşlar, bazı değişiklikler yaptık. Bunlar çok esasa yönelik şeyler değil.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Gerçekten, Paris Prensipleri, getirmiş olduğu ilkelere çok somut hususlara değinmiyor. Paris Prensipleri genel ve soyut, her ülkenin kendi şartlarına göre oluşturacağı bir kurum öngörüyor. Getirdiği prensiplerde, kanunla kurulması gerektiğini, mümkün olduğunca geniş görev ve yetkilerle donatılması gerektiğini, kendi bütçesi, personel ve tesislerine sahip olması, insan hakları alanında faaliyet gösteren siyasi, sosyal ve sivil oluşumlarda etkin bir iletişim içinde olması ya da bunların kurumda çoğulcu temsiline imkân tanınması gerektiğini ifade ediyor. Bu anlamda, geniş görev ve yetkileri de şu şekilde tarif ediyor: Ulusal kurumlar, genel olarak insan hakları alanında incelemeler ve araştırmalar yapma, raporlar hazırlama, ilgili kişi ve kurumlara görüş sunma, tavsiye ve önerilerde bulunma, bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmeye görevlendirilirler. Bunlara ek olarak, ihlal iddialarını inceleme ve araştırma konusunda görevlendirilebilirler. Yani, baktığımızda, Paris Prensipleriyle bire bir uyumlu bir kurum görmekteyiz. Açıkçası, hem idari ve mali özerkliğe sahip, Sayın Bakanımızın dediği gibi, ilişkili olması hasebiyle kamuyla bağlantısı en zayıf halkada. Sadece üye seçimiyle alakalı getirilen bazı

eleştiriler var. Bunlarla alakalı da inşallah üst Komisyonda bazı önerilerimiz olacak ve ben, bu süre zarfında -yaklaşık iki aydır bu konu üzerinde çalışma yaptık- muhalafet partisi ve iktidar partisinden milletvekili arkadaşlarımıza, göstermiş oldukları özverili çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum. Güzel bir kurum, güzel bir kurul oluşturacağız inşallah.

Tekrar, hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Halaçoğlu...

Bu arada, alt komisyonun hazırlamış olduğu metin üzerinde, bu rapor üzerinde görüşmelerimizi devam ettireceğiz yani bunu da antrparantez söylemiş olayım.

Hocam, buyurun.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hocam, özür dilerim. İlk defa bir kanun getiriyorsunuz. Maddeler üzerinde tek tek görüşmemiz olacak mı?

BAŞKAN – Tabii, olacak.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Yani, önerge üzerinde söz isteyenlere söz vereceksiniz değil mi?

BAŞKAN - Tabii, tabii... Bu bir, esastan görüştüğümüz bir tasarıdır. Dolayısıyla, önce, şu anda yaptığımız geneli üzerinde konuşmalardır, geneli üzerinde görüşmelerdir. Ondan sonra, genelini oylayacağız, ardından maddelerine geçeceğiz ve maddelerini tek tek oylayarak devam edeceğiz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Efendim, geneli üzerinde söz isteyen üyelere söz vereceksiniz değil mi Sayın Başkan?

BAŞKAN – Hepsine... Malik Bey, bizi şey gibi...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Zaman zaman söz vermediğiniz oluyor da... Bizim bu hakkımızı baştan koyalım çünkü Komisyonda bu hakka ulaşamıyoruz, hiç olmazsa burada ulaşalım. Onun için söylüyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hocam, buyurun.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Teşekkür ederim.

Şimdi, maddeler üzerinde durmayacağım, genel olarak konuşmak istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu tür kurumlar, işte -Türk Tarih Kurumu vardı ve on beş sene de orada Başkanlık yaptım- her hâlükârda, Hükûmete bağlı bir kurum niteliği taşıdığı takdirde onun asla bağımsız olduğunu düşünemiyorsunuz yani dışarıdan da öyle gözüküyor zaten. Dolayısıyla, bunun -ki önerilerim var o konuda, maddeler geldikçe önereceğim zaten- daha farklı bir yapı içerisinde teşkilatlanmasının faydalı olduğunu düşünüyorum. Mali olarak da yine Sayın Bakanımız “Başbakanlığa bağlı olursa ancak bir bütçemiz sağlanabilir.” dedi ama bu tür bütçe sağlanmalarında da yine aynı şekilde kurumlar sıkıntı çekiyor çünkü Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu da

Başbakanlığa bağlı, tüzel kişiliğe sahip fakat hiçbir zaman özerk olmuyordu. Dolayısıyla, bunlar üzerinde, o tecrübelerden faydalanarak daha farklı bir şekil önermek düşüncesindeyim.

İkinci olarak, ombudsmanlık meselesinde de kısa bir şey söylemek istiyorum: Şimdi, tabii hep dışarıdan alıyoruz bunları ama bizim kendi tarihimizde var zaten bu ombudsmanlık meselesi. Osmanlılarda buna “mehayif müfettişleri” deniyor. Doğrudan doğruya Divanı Hümayuna bağlı ve Divandan her türlü yetkiye sahip olarak taşraya gidiyor, yöneticilerle halk arasındaki meseleleri doğrudan inceleme yetkisine haiz ve halktan aldıkları şikayeti doğrudan Divanı Hümayuna getiriyorlar ve orada görüşülen ve verilen karar kesin karar oluyor ve bununla beraber halktan herhangi bir şikâyetle bulunanlara o bölgenin yerel yönetimi en küçük bir şekilde zarar veremiyor, verdiği takdirde çok büyük müeyyideler var. Dolayısıyla, bence önce kendi tarihimizden, Avrupa’dan çok daha önce uygulanmış ve çok da başarılı olmuş bu teşkilatı da gözden geçirmek gerektiğini özellikle belirtmek istiyorum.

Maddeler geldikçe değişik önerilerde bulunacağım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Hocam.

Sayın Gök...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben İnsan Hakları Kurumu Kanun Tasarısı’nın alt komisyonunda da görev yaptım, bu nedenle buradaki izlenimlerimi de sizlerle paylaşmak benim görevimdir.

Değerli arkadaşlarım, İnsan Hakları Kurumu Kanun Tasarısı İnsan Hakları Komisyonunun gündemine geldiğinde, Komisyonumuzun kurduğu alt komisyon çalışmalarına başladığında gerçekten ümitliydim çünkü insan hakları çok evrensel bir kavram ve insan haklarının olmazsa olmaz ilkeleri var. İnsan hakları savunucularının bir kere her şeyden önce çok cesur ve hiçbir siyasi baskı, kendilerine yapılacak telkinlerden etkilenmeyecek derecede bunu göğüslemeye yatkın insanlar olması gerekir çünkü insan hakları kavramı, kişilerin kişilere karşı değil, devletin bireye karşı olan haklarının ihlali üzerinde çıkmış ve gelişmiş kavramdır. Dolayısıyla, hak ihlalini yapan devletin hak ihlallerini cesurca ortaya koyabilecek, bunun üzerine gidebilecek ciddi, bu konuda saygın tutum alabilecek davranışlara ihtiyacımız var. Dolayısıyla, insan hakları savunucularının, insan haklarını ihlal ettiği farz olunan devletin tüm birimlerine karşı çok güçlü bir şekilde söyleyeceklerini her platformda söylemesi gerekir. Bu nedenle, İnsan Hakları Komisyonumuzun tüm üyelerinin siyasi otoritenin emrinden ve telkinlerinden uzak olması gerekir.

Başlangıçta böylesine bir ümitle başladık alt komisyon toplantısında tartışmalarımıza, neşeli geçen toplantılarımızda gerek Üst Komisyon Başkanımız ve diğer Komisyon üyelerimiz,

toplumumuzun çok saygın demokratik kitle örgütlerini ve Türkiye'deki insan hakları alanındaki saygın isimleri çağırarak bir dinleyelim düşüncesini beraber oluşturduk. Burada gerçekten az önce Sayın Hamza Bey'in de belirttiği gibi, Türkiye'de alanındaki -tabii zaman dilimini de düşünerek- en saygın isimleri çağırmaya gayret ettik ve bu isimleri dinlediğimizde -ki bir kısmına Üst Komisyon Başkanımız da katılmıştır- gereği yapılacağı, eleştirilerine hak verildiği yönündeki görüşler kayıtlara geçmiştir.

Değerli arkadaşlarım ve Sayın Bakanım, siz de az önce ifade ettiniz ama ya ben o metinde göremedim, özerkliğini ve bağımsızlığını ifade ettiniz. Buraya gelen sivil toplum örgütlerinin tamamının temsilcileri ve saygın insan hakları savunucularının tamamının söylediği bize bir tek şey vardı Sayın Bakanım ve Sayın Başkan: "Bu tasarı insan hakları alanında yapılacak bir çalışmayla, eğer Komisyonunuzda gündeme geldiyse, bu tasarı alay etmek demektir. Bu tasarı ne kurumun bağımsızlığını ne mali özerkliğini ne Paris İlkelerini hedef almış ve ona göre biçimlendirilmiş bir yasa değildir, bu yasayı derhâl geri çekin." Bunu, toplantıya gelen tüm katılımcılar, hepsi çok net bir şekilde ifade etmiştir. "Bu tasarı olmaz." dediler arkadaşlar "Olmaz, çekin bunu. Bu tasarıdan bir şey çıkmaz. Bizim görüşümüzü almıyorsunuz, bizi çağırıp görüşümüzü alıyormuş gibi yapıyorsanız bu da hatadır." dediler ve üzülen bir şekilde görüyorum ki ve gördük ki sonunda, biz, çağırılanların tamamıyla, neredeyse onların buraya geliş nedenlerini rencide edecek şekilde getirmişiz "Gereğini yapacağız" demişiz ve hiçbirinin de görüşüne uymamışız değerli arkadaşlar bu tasarıda, elbette bizler hariç... Büyük bir üzüntü duyduğum bir manzaradır bu.

Komisyonumuzun son toplantısında ümit ettim AKP üyesi arkadaşlarımızın bu görüşleri dikkate alacağını. Onlar da çünkü İnsan Hakları Komisyonu üyesiler, yani bir başka komisyon üyesi değiller; İnsan Hakları Komisyonu üyeleri kendilerini ilgilendiren bir tasarıda, bir teklifte ya da her neyse, böylesine bütün örgütlerin, kişilerin geri çekin dediği, eleştirdiği bir tasarıyı nasıl benimseyebilirler, nasıl içine sindirebilirler? Nasıl içine sindirebilirler, bunu anlamak mümkün değildir. Mümkün değildir, ben arkadaşlarımdan o gün bütün düşünsel açıdan dünyalarını gördüğümde, insan hakları açısından Türkiye'de bu tasarıdan hiçbir şey getirmeyeceğine bir kez daha tanık oldum Sayın Bakanım.

Arkadaşlarımız kendilerini ilgilendiren bir tasarıda sivil toplum örgütlerini, demokratik kitle örgütlerinin taleplerini değil, tamamen iktidarın tercihlerini ortaya koymuşlardır ve iktidarın telkinleriyle hareket bir komisyon üyesi olarak asla güven verici bir durumu sürdürecektir mahiyette değillerdir. Eğer, bugün de yapacağımız bu toplantılar bu düzeyde geçecekse bu toplantı beş dakika içerisinde biter. Burada, ne kamuoyunu yanıltmaya ne insanlarımızı aldatmaya ne de insan hakları alanında bizden beklentisi olanların beklentilerini boşa çıkarmaya hakkımız vardır.

Bu tasarı, geri çekilmesi zorunlu olan bir tasarıdır. Tasarının Hükûmetin gönderdiği tasarıdan sonra, Anayasa Komisyonunun kabul ettiği metin de ondan farksız değildir çünkü, bu tasarıyla bağımsız bir İnsan Hakları Kurumu değil, devletin güdümünde, iktidarın denetiminde, onun atadığı, belirlediği bir kurum, bir kamu kurumu oluşturulmaktadır. Paris İlkelerine çok terstir, demokratik ülkelerdeki uygulamaların tamamına terstir.

Bu şekilde yaptığımız eleştirilerin dikkate alınacağı umudunu muhafaza etmemize rağmen, hiç kendimizi aldatmayalım, bu iktidara yakın olmanın getirdiği ve iktidar dışında düşünememenin getirdiği düşünsel bağ nedeniyle bu tasarı, dağ fare doğurmuştur, bu tasarıdan kamuoyunun, sivil toplumun, demokratik kitle örgütlerinin ve saygın insanların hiçbir beklentisi kalmamıştır. Neden?

Değerli arkadaşlarım, diğer maddeler, elbette önemli her biri ama Hükûmetin gerçekten bağımsız ve özerk bir İnsan Hakları Kurumu mu istediği, yoksa sıradan bir devlet dairesi mi kurmak istediğini az önce ifade etmeye çalıştım. Hükûmetin her alanda yaptığı özelleştirmenin aksine İnsan Hakları Kurumu devletleştirilmektedir değerli arkadaşlar. İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunması için ulusal kurumlar kurulmasına ilişkin Paris İlkelerine göre kurulacak kurulun bağımsız ve her yönüyle özerk olması gerekir. Mali özerkliği ve kurumsal özerkliği bunun içindedir. Oysa bu tasarı bu ruhtan çok uzaktır, yeni bir kamu kurumu yaratma amacını taşımaktadır. Bir kere teşkilatın genel yapısı itibarıyla kurum başkanının etkin olduğu bu tasarı âdeta bir kamu denetçiliği kurumunu andırmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, insan hakları savunucularının devlete karşı, iktidara karşı güçlü olması en önemli prensipken, tasarıya göre başkan ve tüm üyelerin -ikinci başkan ve tüm üyeler- tamamının Bakanlar Kurulu tarafından seçileceği bu tasarinin içerisinde yer almıştır. Bakanlar Kurulunun seçeceği bir İnsan Hakları Kurumunun biz Türkiye'de İnsan Hakları Kurulunu ve insan hakları kavramını geliştireceğini düşüneceğiz değerli arkadaşlarım, bizden bu bekleniyor! Bizden bu bekleniyor.

Bakanlar Kurulu dilediği kişiyi kurul başkanı ve kurul üyesi olarak atayacaktır. Doğaldır ki değerli arkadaşlarım, iktidarın iki dudağı arasında atanmış olan kurul üyelerinin iktidarın hangi yanlığı üzerine gideceğini bir sorgulamamız gerekir. Biz bu sıkıntıları, bırakın bu kurulması düşünülen kurulda, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonunda dahi yaşıyoruz. Komisyonumuzun AKP'li üyelerinin kimi olaylardaki çekinik, cesurca olmayan tutumlarına biz tanık olmuyor muyuz, bu bir realite değil mi, gerçek değil mi? Ama, Bakanlar Kurulunun tamamını atayacağı 11 kişiden oluşacak bir kurulun bağımsız olacağını kim iddia edebilir? Paris İlkeleriyle taban tabana zıttır. Lütfen, kamuoyuyla dalga geçmeyelim Sayın Bakanım. Kamuoyuyla dalga geçiyoruz.

Uzman ve uzman yardımcılarını ancak başkanın yetkilendirmesi hâlinde gerçek ve tüzel kişilerden bilgi ve belgeler toplayacak, isteyecek ve başkan çok yetkili kılınmak suretiyle çok ciddi bir otorite de yaratıyorsunuz, bu da Paris İlkeleriyle taban tabana zıttır. Esasında ben bunları yazılı olarak teker teker hepsini sundum

Tasarıya göre kurumun yapacağı soruşturma sonucunda yapılacaklar belirsizdir. Evet, bir değişiklik önergesiyle girişimde bulunmaktan söz ettik ama bu girişimlerin karşılıksız kalması durumunda ne yapılacağı tasarıda belli değildir.

Tasarı sadece düzenli ziyaretlerden bahsetmektedir. Oysa, habersiz ziyaretler en az düzenli ziyaretler kadar etkili olmanın yanında, anında müdahaleyi mümkün kılarak ihlali durdurma potansiyeli olan ziyaretlerdir. Bu nedenle tasarının ilgili hükmü eksik ve yetersizdir.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Orada var hüküm.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yok, bizim arzu ettiğimiz şekilde değil.

Başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası örgütler, insan haklarının korunması ve desteklenmesini güçlendirmek için sivil toplum içeren mekanizmalar kurulması konusundaki dile getirdiğimiz tüm talepler görmezden gelinmiştir. Tasarıyla bu taleplerin tam tersi kurulmak istenmektedir, sivil toplum örgütleri sürecin tamamen dışında bırakılmakta, ulusal kurum, Türkiye-Avrupa Birliği pazarlığının bir parçası hâline gelmektedir. Hükümet yıllardır süren bir çalışmayı demokratik açılıma eklememiş ama süreci tamamen antidemokratik araçlarla yürütmüştür.

Tasarıda kurumun mali özerkliği temin edilmemiştir Sayın Bakanım. Bundan ne anlaşılması gerekir? Alt komisyonda yaptık bu tartışmayı, kurumun bütçesinin önceden belli olması gerekir değerli arkadaşlarım. Eğer, siz bir konuda bir çalışma yürütüyorsanız ve bu çalışmayı yürütürken Hükümetin, iktidarın tepkisini çekeceğini farz ederek çalışmayı yürütüyorsanız, bu çalışmaları yeterli bir şekilde yapamazsınız. O yüzden kurumun bütçesi, örneğin -oranlarda değişikli olabilir, örnek olsun diye söylüyorum- bütçenin binde 1'i, binde 2'si gibi bir oranlarla önceden belli olmalı ve buna hiçbir iktidar dokunmamalıdır. Bu AKP iktidarı döneminde de böyle olmalıdır, CHP iktidarı döneminde de böyle olmalıdır, başka iktidarlar döneminde de böyle olmalıdır. Kurumun bütçesi önceden belli olmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu kamuoyunda tartışmaya açılmayan, ilgili kurum ve kuruluşlar ile üniversiteler ve insan hakları alanında çalışan kişilerin Komisyondaki görüşlerinin hiçbirinin tasarıya yansıtıldığını görmüyoruz.

Tasarı, Paris İlkelerine uygun değildir Sayın Bakanım. Avrupa Birliği Türkiye Temsilcisi birkaç gün önce aynen şunları söyledi, ben bu sözleri size hatırlatayım, bu da bizim görevimiz. Avrupa Birliği Türkiye Temsilcisi "Eğer tasarı bu şekilde yasalırsa Avrupa Birliği olarak bizim bunu idari ve mali özerkliği yönünden uygun bulmamız söz konusu değildir, biz bu konuda ciddi eleştirilerde

bulunuruz ve bu da çok ciddi hoşnutsuzluk yaratır.” demiştir dört, beş gün önce. Bunu dikkatinize sunuyorum, yani sizleri nelerin beklediğini söylemek istiyorum.

Dolayısıyla, alt komisyon tartışmaları sırasında AKP’li üyelerin kurumun idari ve mali yönden bağımsızlığını hiçe sayan bu tasarımı, İnsan Hakları Komisyonu üyesi olmalarına rağmen, kendi varlık nedenlerini unutup saygın isimlerin ve kuruluşların görüşlerini ciddiye bile almadan, siyasi talimatla hareket ederek savunmaları ve kabul etmeleri, insan hakları açısından büyük bir talihsizlik teşkil etmiştir. Bu nedenle, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu tasarının derhâl geri çekilmesini istiyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Metiner...

MEHMET METİNER (Adayaman) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, İnsan Hakları Kurumu Yasa Tasarısı’nı ben de akşam okudum. Birkaç kez okudum, şimdi yapılan eleştiriler üzerine tekrar okudum acaba neyi kaçırdım diye. Tabii ki her birimizin durduğu farklı siyasal yerler var, buna uygun pozisyonlar almamız doğal ama bir başka partinin üyelerini cesur olmamakla suçlamak doğru değil. Hepimiz burada özgür bireyler olarak bulunuyoruz ama bağlı olduğumuz siyasal bir parti var ve zaten bu partinin düşüncelerini bütünüyle içselleştirdiğimiz için buradayız. Bunun cesaretle ilintilendirilmesini doğrusu siyasi nezaketle bağdaştırmıyorum. AK PARTİ’nin bir üyesi olarak, onur duyduğum bir üyesi olarak bu cesarete fazlasıyla sahip olduğumu kendi adıma belirtmek isterim, diğer arkadaşlarımdan da aynı şekilde cesur olduklarından kuşku yok.

Biz AK PARTİ’li üyeler olarak tabii ki demokrasiyi çok önemsiyoruz, insan haklarını çok önemsiyoruz, zaten bu yüzdendir ki iktidarımız döneminde en önceliklerimiz şey demokrasi olmuştur, Türkiye’nin demokratik standartlarını yükseltmek amacımız olmuştur. On yıllık süreçte de demokratik reformlar bağlamında iktidarımızın, Hükümetimizin neler yaptıkları ortadadır ve dolayısıyla Hükümetimizin, partimizin, grubumuzun siyasal düşüncelerini savunmamızdan daha doğal hiçbir şey olamaz.

Ben kendim bu kurumun, Sayın Bakanımızın da “ilişki” tabirinden hareketle yaptığı bağımsızlık ve özerkliği fazlasıyla içerdiği kanaatindeyim. Çok geniş bir yetki alanına sahip, ben burada bir devletleşme eğilimi hiç görmedim. Tabii ki kamudan aktarılan bir bütçe varsa bunun bir şekilde kontrol edilmesi gerekiyor, bir kontrol mekanizmasının olması gerekiyor, bu da demokrasilerde sivil otoriteyi temsil eden hükümettir. Yani, bir kurul hem kamudan bütçe, pay alacak hem de hiçbir şekilde denetime tabi olmayacak. Peki, o kurulun başkanını, üyelerini kimler, ne şekilde atayacak? Parlamento atasın desek eğer biz Parlamentoda çoğunlukta değilsek, dışımızdaki bir parti

çoğunluktaysa Parlamenteoya güvensizlik izhar edeceğiz, Hükümet atasın desek, Bakanlar Kurulu atasın desek eğer partimizin zinhar iktidara gelemeyeceğini biliyorsak e buna karşı çıkacağız!

Peki, nasıl atanacak bu insanlar, nasıl denetlenecek? Bunlar kendi içinde özerkliği mutlak padişahlık yetkisi gibi mi anlayacaklar? Yani bir yandan bir devlet var, hükümet var, bir de tamamen hiç kimseye hesap vermeyen padişah hükmünde olan kurumlar var. Özerklikten anladığımız buyssa kendi adıma böyle bir özerklik anlayışının insan hakları açısından da sorun oluşturabileceğine inanıyorum çünkü bu kurumların insan hakları açısından oluşturabileceği sorunsalı nasıl gidereceğiz sorusu gündeme gelir. Dolayısıyla ben Sayın Levent Gök'ün bir şeyini "Hükümet İnsan Hakları Kurumunu devletleştirmektedir" eleştirisini, bu kanun tasarısının içeriğiyle doğrudan bağlantılı olmayan, sadece siyasal bir eleştiri olarak gördüğümü belirtmek istiyorum çünkü burada çok açık bir biçimde arkadaşlara teşekkür ediyorum, Alt Komisyon Başkanına ve üyelere, yapmış olduğu değişiklikler sanıyorum çok anlamlı olmuş.

Aynen şöyle diyor "Kuruluş ve statü" başlıklı madde 3: "Kurum, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz." Şimdi, çok açık bir şey, yani bu kadar geniş yetkilere sahip bir kurumun hâlâ bağımsız olmadığını, özerk olmadığını söylemek, Hükümetin kendisine bağlı, bağımlı bir kuruluş ihdas ettiğini ileri sürmek doğru bir yaklaşım olmasa gerek.

Alt Komisyon Başkanımızın da gündeme getirdiği Paris Şartları önemlidir. Paris Şartlarını konuyla ilgili olan herkes gibi biz de biliyoruz, burada genel olarak vaaz edilmektedir ve o genel ilkelerin anlamına, ruhuna uygun bir biçimde düzenleme yapılması gerektiği söylenmektedir, yoksa Paris Şartı her ülkede neyin somut bir biçimde yapılması gerektiğini söyleyen ilkelere sahip değildir. Ben Paris Şartı'na bu kanun tasarısının uygun, uyumlu olduğuna inanıyorum. Tabii ki kurum çalışmaya başladıktan sonra ortaya çıkacak bazı aksaklıklar, eksiklikler olursa Parlamento olarak tekrar yeni düzenlemeler yapabiliriz ama bu hâliyle çok anlamlı ve değerli buluyorum, Türkiye demokrasi sürecinin kilometre taşlarından biri olacağına inanıyorum. Komisyonumuzu tebrik ediyorum, özellikle Alt Komisyon Başkanımızı ve değerli üyelerimizi yapmış olduğu değişikliklerle böylesine anlamlı bir tasarayı huzurlarımıza getirdiği için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Kürkcü...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, ben bu tasarıyla ilgili olarak bir Alt Komisyondan gelen metne bir muhalefet şerhi yazdım, bunu verdim Başkanlığınıza. Burada da diğer üye arkadaşlarımız ve diğer izleyenlerin bilgi sahibi olması için temel itiraz noktalarımı

açıklayacağım, daha doğrusu vardığım bir hükmü açıklayım, ondan sonra da temel itiraz noktalarını söyleyeyim.

Bu Alt Komisyon Başkanı ve tasarımı savunan arkadaşların aksine, ben Anayasa Komisyonundan gelip de insan hakları kuruluşları, insan hakları üzerinde çalışan akademisyenler, kadın, LGBT, mülteci ve çocuk hakları savunucularınca Komisyonumuz, yani İnsan Hakları İnceleme Komisyonu önünde açıkça ve ikna edici bir biçimde eleştirilen metinle bunun özdeş olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, bu eleştiriler göz önüne alınmamıştır, muhalif üyelerin de onlarla paralel olarak ileri sürdükleri eleştiriler, uyarılar dikkate hiç alınmamış gözüküyor. Kaldı ki bu Paris Şartı'na uygunluk meselesine birazdan geleceğim, ancak Paris Şartı biliyorsunuz bu konuda standart norm, yani olağanüstü durumları göz önüne almıyor. Biz bir savaşın yaşanmakta olduğu ve her gün 10'larca insanın hayatını kaybettiği, yaşam hakkı ihlallerinin ağır bir yük olarak toplumun gündeminde durduğu ve buna bağlı temel hak ihlallerinin her gün gerçekleştiği bir ülkede bunlardan da daha dakik ve hassas, kendimize özgü, eğer Paris İlkelerini yeterince açıklayıcı bulmuyorsak bunlardan da daha dakik yeni ilkeler önerebilmeliydik. Oysa Paris İlkeleriyle de bu tasarının uyuşmadığı noktasına dikkat çekmek istiyorum.

Şimdi, Paris İlkeleri deyip duruyoruz, izleyenler için altını çizelim, Birleşmiş Milletlerin 20 Aralık 1993 tarihli kararıyla kabul edilen, "Paris İlkeleri" olarak bilinen İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkelerin dayandığı bir temel norm var, vazgeçilmez, değiştirilmez, başkasıyla ikame edilemez -eğer bunu benimsiyorsak, eğer buna dayandırırıyorsak kendimizi- bağımsızlık ve çoğulculuk. Bu kurulun kurulmasındaki esas ilke bu. Ancak, önümüzdeki tasarıya baktığımda ben şunu görüyorum: Hükûmetin Avrupa Birliği uyum sürecinde başlangıçtan beri izlediği bir hattın tekrarı şeklinde bunu görüyorum. Bu hat şudur: Avrupa Birliği ile üzerinde anlaşmaya varılmış reform listesini açılan kalemler uyarınca birer birer ele almaktadır Hükûmet. Bununla ilgili bazı biçimsel gereklilikler yerine getirilirken, özünde herhangi bir gerçek reform anlamı içermeyen bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Ceza Yasası'ndaki değişiklikler böyledir, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısındaki değişiklikler böyledir, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nda yapılan değişiklikler böyledir. Bir değişiklik yapılmış gibi olmaktadır fakat sonuçta icraatta herhangi bir değişiklik olmamaktadır.

Aslında, ele geçen sonuç şudur: Hükûmetin toplum tarafından denetlenmesi değil de toplumun Hükûmet tarafından denetlenmesi için yeni yapılar üst üste eklenmek, sonuçta bir lenduha ortaya çıkmaktadır maalesef.

Bu yasada Hamza Dağ arkadaşımızın hakikaten bu konuda çok çalışkan olduğunu kabul ediyorum, onun bütün çalışmasına rağmen esastaki, yığındaki problem giderilemediği için, ortaya bizim ve uluslararası normların talep ettiği bir kurum taslağı çıkmamıştır.

En önemli mesele, bağımsızlığın güvence altına nasıl alınacağı. Şimdi, bu konu o kadar keyfe bırakılmış değil Paris İlkelerinde. Eğer Paris İlkelerini hatırlayacak olur isek burada üyelerin seçimle veya başka bir yoldan belirlenmesi önemli görülmesi de insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasıyla ilgili sivil toplum güçlerinin çoğulcu bir biçimde temsil edilmesini sağlayacak gerekli bütün güvencelerin var olduğunu gösteren bir usulle yapılmalıdır.

Şimdi sorarım size: Bakanlar Kurulu tarafından bu üyelerin seçilmesi sivil toplum güçlerinin çoğulcu bir biçimde temsil edilmesini sağlayacak gerekli bütün güvencelerin var olduğunu gösteren bir usul müdür? Hükûmet böyle bir kuruluş mudur? Hükûmet, seçilmiş bir siyaset doğrultusunda kendisine verilen siyasi görevleri icra ile yükümlü bir yürütme mekanizmasıdır. Burada herhangi bir çokluğu temsil Hükûmetin derdi değildir, tersine Hükûmet tekliği temsil etmelidir. Asla çokluğu temsil eden bir Hükûmet kendi işini yapamaz ama Hükûmet oluşurken oluşacak müzakereler, şunlar bunlar çoğulcu olacaktır, bu bahsi diğer ama Hükûmet nihayet kendisine verilen, yasalarla, Anayasa'yla verilen görevi bir ayırım tanımadan, kendi elindeki yetkiyi kimseyle paylaşmadan yürütecektir. Şimdi, dolayısıyla böyle bir Hükûmete aslında bunun tam tersi bir özellikte olan bir kuruluşu seçme yetkisi tanıdığınızda kendinden ne kadar farklı bir kurul seçebilir?

İkincisi, tabii ki bu seçimin nasıl yapacağı meselesine ilişkin insan hakları kuruluşlarının önerileri vardı, bunları dönüp dolaşıp acaba ne yapsak, eldekenden daha iyi bir şey yok mu diye tartışmaya lüzum yok, insan hakları kuruluşları bize dediler ki: "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından nitelikli çoğunlukla seçilmelidir." Bu çoğunluğu elinde tutan Hükûmet partisinden farklı dinamiklerin de bu seçim sürecine dâhil olacağı anlamına gelir, ki kastedilen de aslında budur. Paris İlkeleri bu bakımdan yerine gelmemiştir.

Kaldı ki, demin de belirttiğim gibi, bizim çok özel bir durumumuz var, biz bir hakikatlerin araştırılması, ortaya çıkarılması derdiyle muzdarıviz, süregiden çatışmaya son vermek bakımından önümüzde çok esaslı meseleler var, bunları gidermek bakımından İnsan Hakları Kurumu bizim için bir imkân olabilirdi fakat aslında bence Komisyon bize var olan İnsan Hakları Başkanlığını İnsan Hakları Kurumuna dönüştürmek dışında herhangi bir şey önermedi.

Bakın, bu konuda Hükûmetin müzakere hâlinde, istişare hâlinde olduğu Avrupa Birliği uzmanlarının net olarak söyledikleri söz şudur: "Özellikle bağımsızlık ve kamuoyu güveni nedeniyle mevcut devlet yapılarıyla ulusal insan hakları kurumu arasında net bir ayırım olması gerektiği kanaatindeyiz. Özellikle insan hakları başkanlığı, ulusal insan hakları kurumuyla hiçbir şekilde ilişkilendirilemez. Aksi takdirde ulusal insan hakları kurumunun fiilî ve görünürdeki bağımsızlığına, dolayısıyla da Paris ilkeleriyle uyumuna ciddi bir şekilde gölge düşürür."

Şimdi, bu net ve açık, sarıh bir ifade. Şimdi bunu şöyle diyebiliriz: "Ya, onlar neticede dışsal. Biziz, biz ne diyeceğiz?"

Ben, tabii, bu dışsal olanın tamamen manasız ve yararsız olduğu kanısında değilim. Öyle olsaydı, Hükümet esasen birincil önceliği insan hakları konusunda üye hükümetlerin uyumunu sağlamak olan Avrupa Konseyine, onun parlamenter meclisine de üye olmayı gerekli görmezdi, ama bunlar gerekli görülmüştür. Dolayısıyla, bunlar bir şekilde iç hukuka neredeyse dercedilmiştir, dolayısıyla bize o kadar dışsal değildir. Bunların esas gidiş yollarını beğenmesek de insan hakları konusunda getirilen eleştirilere kulak kabartmak zorundayız, çünkü bu reform biraz da bu uyum sürecinin bir parçası.

Bu bağımsızlık meselesinin karaya oturduğu bir başka alan, bu kurumun da diğer insan hakları kurumları gibi bir başkanlık mekanizması olarak tasarlanmış bulunması. Üye kurul aslında şeklidir, esas güç başkandadır, başkan istemezse kurul hiçbir şekilde çalışmaz. Sonuçta, evet, toplantıya çağırabilir -bu tasarıda görüldüğü gibi- 5 üye bir araya gelerek, fakat bu hiçbir şeyi değiştirmez, çünkü sonuçta kurulun gündemini, diğer bütün süreçlerini başkan tasarlayıp yürüttüğü için, sonuçta başkana bağımlı bir kurumdan söz ediyoruz.

Üyelerin seçim kriterlerine gelince, bunlar da Paris ilkeleri ve Türkiye İnsan Hakları Kurumunun işlevlerine asla uymuyor. Aslında, devlet memuru olmak için gereken nitelikler sayılmıştır kurul üyesi olmak için -maddelere gelince bunları ayrıca konuşuruz- ancak Paris ilkelerine geri dönelim, burada kimler olsun diye bir teklif var, Hamza arkadaşımız “O kadar belirsiz.”” diyor ama, insan hakları ve ırk ayrımcılığına karşı mücadeleyle ilgili sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve örneğin, hukukçu, hekim, gazeteci ve bilim insanlarını bir araya getiren sosyal, mesleki kuruluşların, din ve felsefi düşünce akımlarının, üniversitelerin ve nitelikli uzmanların, Parlamentonun ancak istişari mahiyette katılmak koşuluyla, yönetimin temsilcileriyle etkin bir iş birliğine imkân veren yetkilerle veya temsilcilerin bu kuruluşlara katılımıyla gerçekleştirebilir.

Şimdi, apaçık ortada bir norm koyuyor. Esasen bu insan hakları savunucularından ve insan hakları üzerine kafa patlatanlardan oluşmalıdır, seçilme kriteri bu olmalıdır, devlet memuru seçer gibi, “sabıkası yoksa, üniversite mezunuysa buraya üye olabilir.” Böyle olur mu? Böyle bir insan hakları kurumu kurmuş olabilir miyiz? Bu kurumu kurmanın bir manası olabilir mi? O nedenle, ben, bunu belirsizleştirdiği için de bunun temel bir problem olduğunu söylemek istiyorum.

Çoğulculuk aynı sebeple güvence altında değildir. İnsan hakları ihlallerini önleme bakımından da ben bu tasarının elinin son derece titrek olduğunu düşünüyorum, çünkü diyor ki: “Kurum görevi esnasında bir suçun işlendiğini öğrenmesi hâlinde, genel hükümlere göre işlem yapılabilmesi için gerekli gördüğünde ihbar veya şikâyetle bulunabilir.”

Paris ilkelerine dönelim “Gerekli gördükleri durumda insan hakları ihlallerine, uygun gördükleri insan hakları ihlalleri vakalarına el koyarlar.”

El koymak ile şikâyetle bulunmak arasındaki farkı idrak edebildiğinizi hepimizin düşünüyorum, o yüzden bu konuda bir açıklamaya gerek görmüyorum.

BAŞKAN – Yalnız, Ertuğrul Bey, belki kesiyorum ama, el koymak farklıdır gerçekten, şikâyet farklıdır, ancak el koymak işin birinci aşamasıdır ve zaten o aşamayı yapacaktır, yaptıktan sonra herhangi bir suç vesaire varsa ondan sonra şikâyetle bulunacaktır. Yani farklı kavramlar.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bana katıldığınız için çok teşekkür ederim Başkan, fakat tasarı böyle bir şey demiyor, görev ve yetkileri okuyun “...mücadele etmek, şikâyet ve başvuruları incelemek, bunların sonuçlarını takip etmek...”

BAŞKAN – İşte, 4’ üncü maddeyi...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – 4’ üncü maddeyi okuyorum.

“Bu amaçla eğitim faaliyetlerini yönetmek...” vesaire vesaire, “el koymak”, bunlar yok.

BAŞKAN – Onu başka bir şekilde ifade etmiş, el koymak derken, illa aynı kelimeyi...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Şimdi, bu sadece bir söz dizimi meselesi değil, bu yetkinin kavranışı meselesi. Yani Paris ilkeleri İnsan Hakları Kurumunu yargıyla, neredeyse savcılıklarla aynı yetkiyle donatılmasını öngörüyor, bu ise savcılıklar tarafından en ziyade müsaadeye mazhar bir şikâyetçi konumuna getiriyor, ikisi arasındaki farka tekrar döneriz. Ancak bu maddelerin alanına giren eleştirilerin ötesinde zihniyeti, temel yaklaşımı dile getirmeye çalışıyorum.

Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: İnsan haklarını önleme bakımından, insan hakları ihlallerinin neler olduğu, hangi hakların nasıl ihlal edilmesinin hak ihlali ve kurumun alanına giren ihlaller olduğunu tadaden, yani sırayla belirtmemektedir. Oysa, insan hakları kuruluşları özellikle yaşam hakkından başlayarak kadına yönelik şiddet de dâhil olmak üzere, kadının insan hakları ve ayrımcılık, düşünce özgürlüğü, ordu ve güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği ihlaller, tutuklu ve hükümlü hakları, çocuk hakları, LGBT hakları gibi hakların ayrıca sayılması gerektiğini ileri sürüyorlar, ama başlangıçtaki problemlere göre bunlar daha ikincil, belirsizlik yaratan problemler.

Nihayet son olarak da şunu söylemek istiyorum: İşkenceye Karşı Sözleşme Ek Protokolü’nün öngördüğü nitelikte bağımsız, işlevli ve etkin bir önleme mekanizmasının oluşturulmasına izin vermiyor, her iki işlevi bu kurumun altında topluyor. Oysa önleme mekanizmasıyla ilgili seçmeli protokol 2011’de onaylandı, bunun getirdiği yükümlülükler var. Bir yıl içinde seçmeli protokolün getirdiği bağımsız önleme mekanizmasının oluşturulması gerekiyor, bunu bunun içerisine koyarak çözemeyiz, çünkü bu protokolün gerekleriyle insan hakları kurumunun görevleri arasında doğrudan bir ilişki yok. Bu, polisin, sahil güvenliğinin, jandarmanın faaliyetlerini de kapsayan bir denetleme mekanizması, rutin bir denetleme mekanizması, bunun bu kurumun içerisinde yerine getirilmesine imkân görmüyorum.

Ben de eleştiren arkadaşlarımızın, daha önce yaptığımız eleştirilerde dile getirdiğimiz, arkadaşlarımızın dile getirdiği ve benim de daha önceki toplantılarımızda dile getirdiğim şekilde, bu eldeki Anayasa Komisyonundan gelen metni tadil etmek yerine, bu zihniyeti yansıtan bir başka metinde birleşebilecek bir çalışma yürütmemizi teklif ediyorum. Bunu, isterseniz gece yarısına kadar çalışıp benim dediğim şekle getirebiliriz veya geri çekebiliriz, yeniden ele alabiliriz, nasıl isterseniz, ben hemen bu masadan kalkmak niyetinde değilim, çalışalım ve yapalım.

Bence, maddeleri, görev ve yetkileri -tabii ki mali özerklik, idari özerklik meselesine değinmedim, onu arkadaşlar söylediler- bunları pekâlâ yeni baştan ele alabiliriz veya toplantımızı iki oturum daha uzatabiliriz, o şekilde işe yarar bir şey yapalım, çünkü sonuç olarak şunu söylemek istiyorum, hakikaten Türkiye, hepimiz biliyoruz, insan hakları ihlalleri bakımından, dünyada ve Avrupa'da, OECD ülkeleri arasında -yani çeşitli kategoriler sayabiliriz, ülke grupları- bunların arasında ne yazık ki toplumun büyük çoğunluğunun olmasını istediği ve içinde yaşamak istediği durumda değil. Bunların giderilmesi için bir kamu inisiyatifi gerekli.

Bence, işte, burada, devlet yetkisini toplumla paylaşmalı, kaynaklarını kendisinin toplumdaki olarak temin ettiği ve topluma geri döndürdüğü, yetkileri ise toplumun bundan muzdarip ve bununla mücadele eden üyelerine devrettiği bir önleme ve insan hakları kurumu oluşturulması zihniyetiyle hareket etmelidir.

Eğer bunu yapabilirse bu kurul ve bu Meclis, hakikaten çok önemli bir adım olabilir, bu kapı tamamen kapalı değil, Meclis orada duruyor, biz burada duruyoruz, fakat eğer bu tasarı kanunlaşırsa, o zaman dediğim gibi devletin toplumu denetlediği yeni bir mekanizma daha yaratmış olacağız.

O nedenle, bu eleştirileri de göz önüne alarak kurulun çalışmasını ve halkın beklediği, mağdurların, mazlumların beklediği bir kurumun ortaya çıkartılmasını sağlayalım, bunu ümit ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bostancı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Ben de bu tasarıyla ilgili kurulan alt komisyonda buldum, oraya gelen çok değerli kişileri ve sivil toplum kuruluşlarını dinledik, verimli bir çalışma yaptık.

Levent Bey burada değil, ama Levent Beyin hakkında konuşacağım biraz. Buralarda mı? Değil galiba.

BAŞKAN – Dışarı çıktı, gelir.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi, Levent Beyin etkili konuşmasının tesiri altında olduğum için kendisine atıf yaparak konuşacağım.

Levent Bey çok nazik ve zarif bir insan, hem kişisel ilişkilerde hem de komisyon çalışmalarında, ama kullanmış olduğu keskin dil, öyle anlaşılıyor ki bu nezaket ve zarafet dolu dilin de üstünü örtemediği bir durum.

Derler ki: “‘Hep’ ve ‘hiç’ kelimelerine dayalı bir muhakeme müzakere dili değildir.” “Hep öyle oldu, hiç böyle olmadı.” dediğinizde, bu keskin anlatım tarzının yapılan, edilen işe doğrusu hiçbir faydası olmaz, psikolojiden çok çeşitli müzakere tekniklerine ve alana ilişkin tartışmalara bakıldığında böyle bir dilin katkı sağlamaktan uzak bir dil olduğunu söylemeliyim.

Levent Bey geldiniz, ben de aleyhinize konuşuyordum.

Tabii, siyasetin dramaya dayalı bir tarafı da vardır, buna ilişkin çok çeşitli örnekleri, kişisel görüşmelerimizde de paylaşıyoruz.

Şunu söylüyordum Levent Bey, sizin nezaketinizden ve zarafetinizden bahsedip, daha sonra da kullanmış olduğunuz keskin dile ilişkin eleştiri ifade ediyordum, keskinliğin işareti olarak da “hep” ve “hiç” kelimelerine dayalı müzakere tekniğinizden bahsediyordum. Sadece bundan da ibaret değil. Tabii, “Toplumla dalga geçmek, siyasi talimatla davranmak.” ifadelerinin de doğrusu Levent Beyin genel yaklaşımına ve tanıdığım siyasi profiline baktığımda, kastının ne olduğuna ilişkin beni tereddüde düşüren bir ifade olarak değerlendiriyorum, ümit ederim onları tashih eder, çünkü alt komisyon çalışmalarında kendisi de bulundu, orada hep beraber gelen kişileri dinledik, hiç kimseyle dalga geçmek yahut da laf olsun, torba dolsun tabirinden o insanları dinlemek şeklinde bir çalışmamız olmadı.

Şu anlama gelmiyor, tabii, komisyona giren herkesi dinlediğimizde, herkesin söylediği görüşlere dayalı bir metin çıkaracak olsak, böyle bir komisyon çalışması, derler ki kesilen bir atı bir araya getirip yapıştırdığında ortaya çıkan deve tarzında bir çalışma olabilir. Deveyi öyle tanımlarlar komisyon çalışmaları üzerinden. Her gönülden geçeni, herkesin kastettiğini, herkesin, tabiri caizse “Evet, tam da ben böyle demek istedim ve bu tasarının içinde yer aldı.” şeklinde yaklaşımla neticelendirilecek bir çalışma -ki benim bildiğim dünyada örneği yok- ancak kesilmiş bir atın deve şeklindeki modeli olabilir. Tabii ki bazıları olacak, bazıları olmayacak ve neticede eleştiriler de elbette dile gelecek.

Şu bağımsızlık meselesinin üzerinde biraz durmak istiyorum. Şu söyleniyor: “Eğer Hükûmet, devlet davranıyorsa, karar veriyorsa bağımlıdır, diğerleri, sair unsurlar, muhalif olanlar, sivil toplum, bunlar da bağımsızdır. Bana şu yeryüzünde bağımsız bir kişi gösterebilirler. Şimdi, burada, bu komisyonda bağımsız olan var mı? Sivil toplum örgütlerinin bağımsız olduğunu kim söyleyebilir? Üstelik sol bir gelenekten gelen arkadaşların, esas kaynaklara bakarak orada bağımsızlığa ilişkin çok

zengin literatürü takip etmiş olduklarını varsaydığım arkadaşların, bağımsızlık deyince bu şekilde, âdeta siyasi olanı suçlayan ve her tür siyasi tavrın mutlak surette bağımlı olduğunu varsayan, ama her nasılsa muhalefet söz konusu olunca birdenbire bağımsızlık kategorisine geçen bir muhakeme üzerinden bunu yapmalarını tuhaf karşıyorum.

Marx'a bakacak olursak -eminim arkadaşlar bakmışlardır- bağımsız olan kimse yoktur. Herkes kendi sosyopolitik ilişkilerinin içine gömülüdür ve oradan bakar. Kim bağımsız? Evet, bağımsız olanlara ilişkin Marx'ın söylediği bir laf vardır. Serseriler, entelijansiya, hiçbir çıkar kümesinin içinde yer almayan, hiçbir normla dünyaya bakmayan, bir kazmaya sap olmayan, bu insanların bağımsız olacağını söyler yahut da Fransa'da Bodler'in yaşadığı dönemde çok öne çıkan bir kavram olarak "flaneur" dedikleri tipin bağımsız olduğu ifade edilir, yani kaldırım mühendisi. Okumuş, yazmış, ama sosyal ilişkilerinin içerisinde hiyerarşik olarak bir yere gelmemiş, dolayısıyla herkesle ilişki kurabilen ve bir bakıma maddi şartları itibarıyla toplumun vicdanı olma niteliğini haiz varsayılan insanlar.

Mesela Bodler, evet, toplumun vicdanıdır, bir şair olarak, ama arkasında belli bir zenginlik olmasaydı ve anasının koruyuculuğu olmasaydı öyle bir konumdan da mahrum kalacaktı.

Cemil Meriç burada herkesin saygı duygu bir insandır, ... "Benim suçum toplumun vicdanı olamadım, sağcılar beni okumadı, solcular anlamadı." der. Kim bağımsız?

Dolayısıyla, burada, kategorik olarak Hükûmet bağımlı, siyaset bağımlı şeklinde bir akıl yürütürken, bağımsızın kim olduğuna ilişkin de bir parlak öneri, bir fikir gerekmez mi? İnsan hakları alanında Hükûmetin yapıp ettikleri kategorik olarak insan haklarıyla çelişki oluşturuyor, ama her ne hikmetse muhalefetin sözcüleri kategorik olarak insan haklarına ilişkin cesurca bir mücadele veriyorlar. Nasıl oluyor bu? Hangi siyasal normlar üzerinden yapılıyor?

Değerli arkadaşlar, bağımsızlık meselesi öyle düzayak birtakım böyle karşıtlıklar oluşturularak çözülecek bir iş değil. İnsan hakları meselesi de bir toplumda farklı kurumlar ve kurallar üzerinde hayat bulacak bir alan. Siz, köylü bir toplumda insan hakları kurumunu en mükemmel şekilde kursanız bile o kurumun yapacağı bir şey olmaz. Evet, bugün Türkiye'de insan hakları meselesi iyi bir noktaya gelmiştir, daha iyi olmasını hepimiz temenni ediyoruz. Kim etmiyor? İnsanlık tarihinde insan haklarına ilişkin ilerlemeleri kim sağladı? Buradaki asli rol siyasetindir, niye siyasete böyle, muhalif arkadaşlar netameli bir alanmış gibi muamele ediyorlar?

Habeas Corpus'tan tutun John Locke'un metinlerine kadar her yerde siyasetin öncü bir rolü vardır. Yani muhalefette olmak siyasete vebalı muamelesi yapmayı gerekmez ki. Siz de iktidar olduğunuzda, aynı şekilde toplumla kurduğunuz diyalog çerçevesinde yürüteceksiniz. Toplum insan haklarına ilişkin talepte bulunacak, ama ne hikmetse toplumun iktidara getirdiği siyasi güçler insan hakları olmasın diye bir çabanın içine girecek, böylesine ters bir ilişki söz konusu olabilir mi?

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bununla ne alakası var söylediklerinin? Biz başka bir şey söylüyoruz, siz başka bir şey söylüyorsunuz?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Var, var. Bunlara ilişkin...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Şimdi cevap versem, o zaman da konuşamazsınız. Bunun ne alakası var, yani insan haklarıyla bunun ne alakası var?

BAŞKAN – Yusuf Hoca... Yusuf Bey...

Siz bari karşı çıkmayın ya, şimdi karşılıklı müzakere yapacağız burada...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ama böyle olmaz ki.

BAŞKAN – Ama siz akademisyensiniz, yani biraz...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ne demek “Cevap verirsem konuşamazsınız?” Bu böyle hoş değil yani!

BAŞKAN – Biraz sonra söz vereceğim size.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Burada böyle ders verir gibi bir şekilde konuşmak da hoş değil yani. Biz felsefeyi biliyoruz da kendisi böyle ders veriyormuş gibi...

BAŞKAN – Yok, o kadar değil yani.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Değerli arkadaşım, bu işin arkasındaki felsefeyi bilmeden olmaz. Bileceksin.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Siz çok felsefe biliyorsunuz, gördük felsefenizi, çıkardığınız anlamları!

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yusuf Hocam, sizi de kınıyorum ayrıca, ne demek yani “Ben konuşursam konuşamazsınız!” Ne demek?

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Şu demek: Bizi gerzeklikle suçluyorsunuz, bir baltaya sap olamazsınız diyorsunuz, yani...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ne alakası var! Hiçbir alakası yok!

BAŞKAN – Öyle bir şey demedi Hocam, denmez yani o, ona öncelikle ben müdahale ederim.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Toplumun vicdanı olmaktan bahsediyorum, herkesi temsil etmekten bahsediyorum. Siz herkesi mi temsil ediyorsunuz? Ben herkesi mi temsil ediyorum? Hepimiz kısmi bir çevreyi temsil ediyoruz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Kısmi bir çevreyi temsil etmek başka bir şey, insan haklarından bahsetmek başka bir şey, ama siz siyaset üstü olmak zorundasınız.

BAŞKAN – Naci Bey, siz devam edin, komisyona hitap edin.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hepimiz insan haklarından bahsediyoruz. Bu ne alınganlık böyle! Ayrıca, burada herkes konuşuyor, kim müdahale etti? Yusuf Bey, nezaket!

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – İnsan haklarıyla ilgili kanunda hiç olmazsa siyaset yapmayın!

BAŞKAN – Devam edelim Hocam, komisyona hitap edin lütfen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, değerli arkadaşlar, Türkiye’de ve dünyanın başka yerlerinde de insan haklarına ilişkin özgür bir basın olmalı, vatandaş bilinç sahibi olmalı, haklarını aramalı, yetkin bir hukuk olmalı. Önemli olan kurallardır, kurallar, Ahmet’in, Mehmet’in yapması değil, insan hakları kurumuna ilişkin de buraya ortaya koyduğumuz kurallar üzerinden bakmak durumundayız ve buradaki kurallar da Paris Şartı’na son derece uygun kurallardır.

İnsan Hakları Komisyonu da 92’de kurulduğunda çok farklı bir muameleye mazhar olmuştu...

BAŞKAN – 90 Hocam.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – ...ama süreç içerisinde, İnsan Hakları Komisyonu -ki ağırlığı iktidardan müteşekkildir- çok da iyi işler yapıyor, yaptı da. 92’den beri yaptı. İktidarın orada daha egemen olması insan haklarına ilişkin kapattığı, örttüğü anlamına mı gelir? Elbette ki hayır. Daha biz yeni doğudan geldik ve orada bir sürü insanı dinledik.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet Hocam, teşekkür ediyoruz.

Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Çok teşekkürler Sayın Başkan.

Benim de sözümü kesmeden konuşmama fırsat verirseniz sevinirim.

Önce, bir kere, Sayın Bostancı her toplantıda üniversite hocası edasıyla konuşuyor, hâlâ üniversite ile siyaset dilini bence birleştirebilmiş değil, zaman zaman keşke o üniversite hocası sıfatını hiç kaybetmese, siyasetin pratiğinden gelen başka arkadaşlarımız var polemik yapmak için, muhalafetten milletvekillerine cevap vermek adına başka milletvekili arkadaşlarımız söylesinler.

Siz hep böyle atıfta bulunuyorsunuz. Mesela Levent Beye bir temennide bulundunuz. Dediniz ki: “Müzakere dilinde ‘hep’ ya da ‘hiç’ olmamalı.”

Şimdi, biraz sonra burada göreceğiz, AKP pratiğinden biliyoruz, Genel Kurulda da, burada da ya da “Bu alt komisyona çağrılan sivil toplum örgütlerinin hepsinin önerisini yazacak, kabul edecek hâlimiz yok ya.” dediniz, “hepsini” kullandınız. Peki, “hiçbirini” kabul ettiniz mi?

Şimdi, bugün, yine, burada, Genel Kurulda diğer kanun tekliflerinde olduğu gibi, en haklı muhalafetin, bizlerin önerilerinin hiçbirini kabul edilmiyorsa, bu gerçekten yapıcı bir siyaset mantığı olabilir mi? Sizin söylediğiniz anlamda akılcı bir siyasi yaklaşım olabilir mi?

Bunu geçtikten sonra, ben asıl başka konulara değinmek istiyorum Sayın Başkanım, hazır fırsat bulmuşken, hazır bize söz hakkı tanımışken, çünkü giderek artık İnsan Hakları Komisyonunda da bizleri konuşturmamaya başladığınızı üzüntüyle belirtiyorum, fırsat verilmiyor.

Şimdi, Sayın Bakan da buradalar. Buradaki temel konumuz insan hakları. Elbette konu insan hakları olunca, İnsan Hakları Kurumu kurulmalı, Cumhuriyet Halk Partisi olarak ya da başka muhalefetten milletvekili arkadaşlarımızın da böyle bir kurumun kurulmasına karşı olduğumuz zinhar düşünülmemeli, ama getirilen kanun teklifi, tasarısı, her neyse, gerçekten şimdiye kadar var olan, ama işlevsel olmayan kurumlara bir başka kurumun eklenmesi olacak.

Sayın Bakan açılış konuşmasında söyledi, Başbakanlığa bağlı İnsan Hakları Başkanlığı var, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonumuz var ve zaman zaman gidiyoruz illerde, cezaevlerinde cezaevi inceleme komisyonları var, bunların hepsi var, ama Sayın Naci Bostancı'nın söylediği gibi, insan hakları konusunda da son on yıldan bu tarafa hangi noktadayız, Türkiye ölçeğinden baktığımızda, dışarıdan Türkiye'ye dışarıdan bir gözle baktığımızda "İnsan hakları noktasında, ihlaller noktasında kayıplarımız var, kazançlarımız var"ı keşke, işte, İnsan Hakları Komisyonunda konuşabilmiş olsak.

Giderek İnsan Hakları Komisyonu -evet, hem de Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir organı-muhalefetten de milletvekilleri olmasına rağmen, eğer bu komisyon gerçekten adına yakışır bir biçimde işlem yapamıyorsa, komisyonda iktidar çoğunluğu ne diyorsa o kabul ediliyorsa, komisyon - Sayın Başkanımız söyledi- bir yıl olmuş Meclis açılalı, bir yılda 11'inci toplantımızı yapıyorsak, İnsan Hakları Komisyonu, en azından komisyon olarak iyi çalıştığımızı söyleme imkânımız yoktur.

Sayın Bakan, ben geçen dönemde, 23'üncü Dönemde İnsan Hakları Komisyonu üyesiydim, cezaevleri alt komisyon üyesiydim. Yaklaşık Türkiye'de 30'a yakın, dört beş yıldan bu tarafa cezaevlerine gidip geliyoruz. En azından benim gözlemlediğim, son beş yıldır cezaevindeki tablo her geçen gün daha da ağırlaşıyor, iyiye gitmiyor. Bunu, AKP'li milletvekili arkadaşlarımızla birlikte gidip tespit ediyoruz ve her seferinde söylüyorum, keşke alt komisyonumuzda bir kadın milletvekilimiz olsa da geçen hafta gittiğimiz Mardin E Tipi Cezaevindeki o tabloyu, bir milletvekili kadın gözüyle bakabilmiş olsaydık.

Sayın Adalet Bakanı geçen hafta belli gazeteci arkadaşlarımızı götürdü, Silivri Cezaevinin sadece görünen yüzünü gazetecilere gezdirdi, "Oo, ne kadar güzel bir tabloymuş, yatasımız geldi." diyen gazeteciler oldu, ama cezaevlerindeki koşullara giremeyen gazeteciler, "O koşullarda ne yaşıyor?"u tespit edemediler.

Şimdi, Mardin Cezaevinde, Sayın Bakan, 400 kişi kapasiteli yapılmış cezaevi -Mardin Milletvekilimiz buradalar, birlikte gittik, geldik, yanlışım varsa beni düzeltirler- resmî rakamı söylüyorum, 400 kişilik cezaevinde 987 mevcut var Sayın Bakan ve yine cezaevi yöneticilerinin

söylediği rakamla söylüyorum, 282 kişi yer yataklarında yatıyorlar. Yani iki tane yatağı yan yana getirmiş, o iki yer yatağında 3 ya da 4 kişi yatıyor. 20 kişilik kadın koğuşunda 62 tutuklu var. Her yaştan tutuklu var. Dicle Üniversitesinde “Parasız eğitim istiyoruz.” diye gösteri yaparken tutuklanmış kız öğrenciler var, ev kadınları var. Zaten o koğuşta kalanların tamamı KCK davasından tutuklu. Acı tarafı, yetmiş yaşın üzerinde 5 tane kadın var. 5 tane kadın. Bu kadınlar Türkçe bilmiyorlar, okuryazar değiller. Konuşmaktan korkuyorlar. Bir sandalyenin üzerine oturttuk milletvekilleriyle birlikte, bizi anlamıyorlar, biz de onları anlamadığımız için diğer tutuklu ve hükümlülerin tercümanlığıyla konuşmaya çalıştık. Bu kadın hakkında özel yetkili mahkemenin düzenlediği iddianame ne Sayın Bakan? Yasa dışı terör örgütü kurmak, örgüte üyelik yapmak.

Herkes elini vicdanına koysun. Eğer yetmiş yaşında kadınlar yasa dışı terör örgütünün kurucu üyesi sıfatıyla cezaevinde tutuluyorsa, bu ülkede insan haklarından söz etmeye hiçbir babayiğidin hakkının olmaması lazım, çünkü önce taş atan çocukları, “Parasız eğitim istiyoruz.” diyen öğrencileri, poşu takan öğrencileri yasa dışı terör örgütünün üyesi yaptı özel yetkili mahkemeler. Şimdi ev kadınları yasa dışı terör örgütünün yöneticileri, geçmişte Türk Silahlı Kuvvetlerinde komutanlık yapmış olan insanlar yasa dışı terör örgütünün üyeleri, terör örgütü kurmaktan sorumlular, Genelkurmay Başkanı yasa dışı terör örgütünün üyesi.

Sayın Bakan, buradan Hükûmetinizi ikaz ediyorum. Türkiye’de gerçekten aslında bir yasa dışı -yasa dışı değil belki, yasası var da- bir terör örgütü var, terör örgütü gibi çalışan bir örgüt var, o da özel yetkili mahkemeler. Bu yasa içi gibi gözükken bu terör örgütünün yöneticisi başta Adalet Bakanı, herhâlde en baş sorumlusu da Sayın Başbakan.

BAŞKAN – Malik Bey...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir izin verir misiniz Sayın Başkan, baştan söyledim...

BAŞKAN – Hayır, hayır, böyle bir şey olmaz...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – ...söylediklerimin sorumluluğu bana ait.

BAŞKAN – Size ait de burası bir komisyon.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Özel yetkili mahkemeler, bugün Türkiye’de...

BAŞKAN – Bakın, burada bir müzakere etiği vardır...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, sözümü kesmeyeceğinize dair daha önce sizden söz aldım.

BAŞKAN – Ama bir Hükûmetin Bakanına böyle hitap edemezsiniz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben hiçbir bakanı kastetmiyorum, ama söylüyorum, özel yetkili mahkemeler, görülen davalar, Silivri’yi söylesem, Silivri Cezaevinden bahsetsem, şimdi çoğu arkadaşımız nasırına basılmış gibi sıçrayacak.

BAŞKAN – Niye sıçrasın?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Mardin Cezaevi’nden bahsediyorum. Hastal Cezaevi’nden bahsetmiyorum. 20 kişilik koğuştta 62 insan kalıyor ve bir şey söyleyeyim Sayın Başkan, o cezaevlerine giren insanlar, belki sempatizan giren insanlar, sizin bu yanlış, devletin yanlış uygulamaları sonucunda, aslında, birer PKK militanı olarak çıkıyorlar.

BAŞKAN – Nasıl gittiniz siz oraya? Hangi kararla gittiniz, söyleseniz ya.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Çok teşekkür ediyorum, lütfettiniz...

BAŞKAN - İnsan Hakları Komisyonu olarak...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – İnsan Hakları Komisyonu olarak gittik.

BAŞKAN –Kim gitti ?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bütün...

BAŞKAN – İş gizlemek niyetinde olsak, niye gitmesine karar versin bu Komisyon olarak?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Lütufta mı bulundunuz Sayın Başkanım, gittik...

BAŞKAN – Niye lütufta bulunalım?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Tabii, İnsan Hakları Komisyonu...

BAŞKAN – İşimizi yaptık orada biz. İşimizi yaptık orada.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben de şimdi, oradaki tespiti sizlere ve Sayın Bakana aktarıyorum.

BAŞKAN – Ama, biraz...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben de görevimi yapmaya çalışıyorum ve uyarıyorum. Bu özel yetkili mahkemeler -açıkça söylüyorum- yasa dışı örgüt gibi çalışıyor, adalet dağıtmıyor, hukuk dağıtmıyor, adaleti katlediyor. Yetmiş yaşındaki kadına “yasa dışı terör örgütü üyesi” diyebilmek için bir adamın akıldan, mantıktan yoksun olması lazım, vicdandan yoksun olması lazım. O koğuştta bulunan 62 kişinin hiçbir tanesi dağda teröre bulaşmamış, elinde silahla yakalanmamış. Yetmiş yaşında kadınlar, benim annemden daha yaşlı kadın, insanın vicdanı titiriyor. Bunu burada konuşmayacak mıyız?

BAŞKAN – E konuş o zaman! Konuş, tarihî karar da ver!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bu özel yetkili mahkemelerin hukuku kanattığını, adaleti kanattığını söylemeyecek miyiz?

BAŞKAN – Söylüyorsunuz zaten.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – E izin verin de söyleyeyim!

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ama suçladığınız Adalet Bakanlığı bütün bunları düzeltmeye çalışıyor.

BAŞKAN – Adalet Bakanlığından bahsediyorsunuz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Arkadaşlar, ben açık söylüyorum, bir kere daha söylüyorum.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Gelen kanun tasarıları...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Özel yetkili mahkemeler bugün, belki yasayla kurulmuş ama âdetâ, bir yok etme, imha etme, hukuku katletme adına bir örgüt gibi çalışıyor. Bu örgütün de sorumlusu, tepesindeki Adalet Bakanıdır, açıkça söylüyorum. Derhâl bu konuya çözüm bulunması lazım; bir.

BAŞKAN – Uygun bir dille...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, uygun bir dille söylüyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sizi, uygun bir dille konuşmaya davet ediyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ve yine eğer sözümü kesecekseniz Sayın Başkan, baştan söyleyin.

BAŞKAN – Bakın...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben uygun dille konuşuyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, daha başka nasıl uygun bir dil olur?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Cümlemi seçerek konuşuyorum. Her cümlemi...

BAŞKAN – Siz, Hükûmetin bir bakanına böyle hitap edemezsiniz!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, her cümlemi...

BAŞKAN – Levent Bey konuştu, herkes konuştu, Ertuğrul Bey konuştu...

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Sayın Başkan, bundan daha uygun bir dil olabilir mi?

BAŞKAN - Kimin sözünü kestim?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan...

MEHMET METİNER (Adıyaman) - Senin için kullanılsa uygun olur mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl anlatsın ama? Beyefendi, kullanılan cümleler teknik ve hukuksal deyimler...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Sayın Kılıçdaroğlu için kullanılsa uygun olur mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kullanılan deyimler teknik ve hukuksal deyimler, lütfen.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ne hukuku ya?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, Sayın Başkan, izin verecek misiniz, konuşmama devam edecek miyim?

BAŞKAN – “Terör örgütünün başı” demek hangi teknik, Mahmut Bey?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bunlar hukuksal deyimler...

BAŞKAN – “Terör örgütünün başı” dediniz siz.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – “Terör örgütünün başı mısınız?” denilse bu suçlama olmaz mı?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Beyefendi, bunlar hukuki deyimler...

BAŞKAN – İnsaf ya! Mahmut Bey, hangi teknikten bahsediyorsunuz ya? İnsaf ya!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Mehmet Metiner, siz konuşurken ben sizin sözünüzü kesmedim. Lütfen saygılı olun, benim konuşmamı dinleyin.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Siz asıl saygılı olacaksınız!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bence saygılı ol! Bak, sen konuşurken ben dinliyorum.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Hükümetimize saygılı olacaksınız!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Biraz önce söyledim...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Temiz bir dille konuşacaksın!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ya, temiz bir dili öğretme bana be kardeşim! Senden mi öğreneceğim?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Evet, benden öğreneceksin!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sen kimsin ki senden temiz dil öğreneyim! Haddini bileceksin bir kere!

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ben bir milletvekiliyim, bu Komisyonun üyesiyim.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hadi oradan! Bir otur o zaman, haddini bil! Milletvekili olarak davran!

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Saygılı olacaksın! Suçlayıcı bir dille konuşamazsın!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Senden başka milletvekili yok mu burada? Genel Kurulda aynı tavırdasın, Komisyonda aynı tavırdasın be!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başbakan Yardımcısı buna zaten cevap verecektir, not da almışlardır.

BAŞKAN – Devam edin...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ama, Sayın Başkan, bakın, bu kargaşayı siz yaratıyorsunuz, kusura bakmayın.

BAŞKAN – Hayır, siz mahal veriyorsunuz buna.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi size de geleceğim, bir izin verin, birazcık tahammüllü olun.

BAŞKAN – Siz mahal veriyorsunuz buna. Levent Bey konuştu, Ertuğrul Bey konuştu, kim sözünü kesti?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, bakın, size geleceğim, size de eleştirilerim var, birazcık, lütfen eleştiriye tahammülünüz olsun, dinleyin.

BAŞKAN – Tahammülümüz var bizim eleştiriye Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, İnsan Hakları Komisyonunun bir önceki toplantısı oldu. Bu Komisyonda ben geçen dönem de üyeydim. Genel Kurulda olduğu gibi, her Komisyon toplantısının gündemini siz belirliyorsunuz -daha önce söyledim, burada konuşmak istemiyorum, yarınki toplantıda konuşacağım belki- hiç kimseye danışmadan gündem belirliyorsunuz. Gündem dışı iddialarımızı, düşüncelerimizi, ifadelerimizi anlatmak için söz istediğimizde söz vermiyorsunuz. Anlıyorum ki, Sayın Başbakan, Uludere konusunda konuşmamanız için size talimat vermiş olabilir ama herhâlde Sayın Başbakanın size verdiği talimatın içinde muhalefeti de konuşturmayın talimatı var. Bu, İnsan Hakları Komisyonuna, Komisyon Başkanına yakışmıyor.

BAŞKAN – Malik Bey...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Uludere konusunda bizi konuşurmuyorsun...

BAŞKAN – Bu iddialarınızı size iade ediyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Türkiye'deki insan hakları ihlalleri konusunda konuşmuyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bu iddiaları size iade ediyorum. Bu Komisyona kimse talimat veremez.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bak, Sayın Başkan, bu konularda konuşmuyorsun, kendi yetki alanımızda konuşmuyoruz, âdeta, kürtaj konusunda, Diyanet İşleri Başkanıyla yarışyorsun, televizyon televizyon gezip fetva veriyorsun. Senin görevin bu mu kardeşim İnsan Hakları Komisyonu Başkanı olarak?

BAŞKAN – Bir insan hakları boyutuyla açıklama yaptım. Ne var bunda?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ne zaman? Komisyonda gel bunları konuşalım, Komisyonda...

BAŞKAN - Sen de söyle!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Kürtaj ne, Komisyondaki milletvekillerinin düşüncesi ne?

BAŞKAN – Söyle bakalım, senin kürtajdaki görüşün ne?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bunlara fırsat verdin mi?

BAŞKAN – Sen cinayete taraftar mısın söyle bakalım?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi mi soruyorsun bunu bana?

BAŞKAN – Şimdi soruyorum, söyle bakayım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – O televizyonlarda fetva vermeden önce komisyonu topla, bu konudaki düşüncelerimizi al, ondan sonra konuş.

BAŞKAN – Komisyonluk bir konu yok. Varsa görüşün söylersin!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sen fetva makamı değilsin. Sen, İnsan Hakları Komisyonu Başkanısın.

BAŞKAN – Ben insan hakları boyutuyla baktım olaya.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Görevini yerine getirmiyorsun Sayın Başkan, söyleyeyim.

BAŞKAN – Malik Bey, devam edin.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Fetva makamı gibi dolaşıyorsun televizyon televizyon...

BAŞKAN – Ben fetva makamında değilim. Ben, İnsan Hakları Komisyonu Başkanayım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Türkiye’de çocuklara tecavüzler yaşanıyor. Senin ilinde kız çocuklarına tecavüz yaşanıyor, sesin çıkmıyor.

BAŞKAN – İnsan hakları boyutu da var.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Cezaevlerindeki tabloyu anlatıyoruz, konuşmamıza fırsat vermiyorsun. Şimdi İnsan Hakları Komisyonu tablosu bu, bir de tekrar bir kurum daha kuracağız, hayırlı, uğurlu olsun. Neyini konuşacağım ben şimdi bu kurum hakkında?

BAŞKAN – Konuşma, konuşma o zaman.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Olur, emredersin!

BAŞKAN – Konuşma...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Yani, ironiyi bile eğer kavrayamıyorsan “Konuşacak bir şey yok.” anlamında söylüyorsam, “Konuşma.” diyorsun.

BAŞKAN – Konuşma kardeşim o zaman.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hâlâ, konuşmama tahammül edemiyorsun. Ben bu Komisyonda konuşacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Senin hakaret etme hakkına ben burada saygı göstermem.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben kimseye hakaret etmiyorum. Hiç kimseye hakaret etmiyorum ben.

BAŞKAN – Sen, Başbakan’dan, Hükûmetten sonra bana döndün, hakaret ediyorsun.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben... Bak, Sayın Başkan, tutanakları getir, benim cümlem içinde...

BAŞKAN – “O terörizmin başı Adalet Bakanı...” diyorsun, ben biliyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, bak -bir kere daha söylüyorum- Sayın Başkan, tutanakları getirin. Ne sizin şahsınıza, ne Hükûmetin bir bakanına doğrudan hakaret etmek gibi bir tek cümle...

BAŞKAN – Herkes duydu, Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ama bir izin verin...

BAŞKAN – Herkes duydu.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, siz öyle algılıyorsunuz, siz.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – “Terör örgütünün başıdır.” diyorsun. Bu hakaret değil mi?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Siz eleştiriye hakaret gibi algılıyorsunuz, eleştiriye tahammülünüz yok.

BAŞKAN – Sen her türlü hakareti yap, ondan sonra eleştiri...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Aramızdaki fark bu zaten, aramızdaki fark bu.

BAŞKAN – Tabii...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Siz, size yapılan eleştiriye...

BAŞKAN - Muhalefet her türlü hakareti yapacak, bu eleştiri olacak, öyle mi?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bak, Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Nerede var bu?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Özel yetkili mahkemeler hukuk dağıtmıyor, adalet dağıtmıyor.

BAŞKAN – Eleştir...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir daha söyleyeyim mi? Bu suçsa, hakaret sayıyorsan, çok zoruna gidiyor, kanına dokunuyorsa bu konuda bir işlem yap.

BAŞKAN – Bu meseleyi, bakın...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Türkiye giderek elden kayıyor. Bak, ben söyleyeyim.

BAŞKAN – Bu meseleyi çarpıtma! Ben senin özel yetkili mahkemeleri eleştirmene kızmadım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Neye kıızıyorsun?

BAŞKAN – Bir Adalet Bakanına “terörist” diyemezsin.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Adalet... Ben diyorum ki: Özel yetkili mahkemeler âdeta bir terör örgütü gibi çalışıyor.

BAŞKAN – E onun da başı Adalet Bakanı...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Özel yetkili mahkemelerin de başında Adalet Bakanı var diyorum. Bu, Bakana hakaret değil. Size de hakaret gibi bir niyetim yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Biliyoruz, biliyoruz...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ama eleştiriye...

BAŞKAN – Biliyoruz...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ama lütfen, ne olur... Yani, hiç size yakışıyor mu Sayın Başkan?

BAŞKAN – Sizin tavrınızı biliyoruz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – “Biliyoruz, biliyoruz...” Benim tavrımı biliyorsun, onun tavrını biliyorsun... Bu anlayış mı ya, bu mantık mı?

BAŞKAN – Doğru...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bu, İnsan Hakları Komisyonu Başkanına yakışan bir mantık mı?

BAŞKAN – Sana yakışır mı? Bir İnsan Hakları Komisyonu üyesine yakışır mı bu konuşmalar?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ne diyorum kardeşim?

BAŞKAN – Hakaretler yakışır mı?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Özel yetkili mahkemeleri eleştirmek benim hakkım değil mi? Siz eleştiriye hakaret gibi algılamaya devam ederseniz işiniz zor sizin.

BAŞKAN – Biraz önce eleştirileri dinledik burada. Levent Bey’in ne kadar eleştirileri oldu, gördünüz...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Levent Bey de eleştirdi, ona da başka bir hoca çıktı, dedi ki: “Kibarsın ama kibarlıktan yoksunsun.” dedi.

BAŞKAN - Ertuğrul Bey’in...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir dakika Sayın Başkanım, ben bitireyim, izin verin.

BAŞKAN – Evet, toparlayın lütfen.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Toparlayayım. Cemile Yaşar -Sayın Bakan, notunuzu alın- o yetmiş yaşındaki kadın orada. Yetmiş yaşında bir başkası daha var Nadide Ana diye, oturtmuşlar sandalyeye... Yani, gerçekten, konuşmayı bilmiyor, okuma yazma bilmeyen insanlar, yetmiş yaşındaki kadınların terör örgütü üyesi iddiasıyla iddianame hazırlanması bence terörün altına atılmış bir ateştir. Bu, ateşi yükseltiyor. 62 kişi kalıyor -Sayın Başkan, ilgilenir misin bilmiyorum, kendini bir onların yerine koy, buradaki milletvekilleri de koysunlar- erkek koğuşlarında da aynı şekilde, 62 kişinin kaldığı koğuşta bir tane tuvalet var. Sayın Mehmet Metiner, arada sırada seni götürüyüm cezaevlerine, bir gel. Birazcık insanlık, vicdanın varsa, oradaki tabloyu bir gör.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Benim vicdanım var, benim vicdanıma Türkiye tanık.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – 62 kişi kalıyor. 62 kişi tuvalet sırasında bekliyorlar. Günde iki defa, sıcak su değil Sayın Başkan, iki defa...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Herkesin avukatlığını yapma!

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ya ben kimin avukatlığını yapacağımı biliyorum. Senin kimin avukatı olduğunu herkes biliyor. Ben hiç kimsenin avukatı değilim. Ben, hayatta, terör örgütüyle... Benim tavrımı herkes bilir. Ama orada 2 tane tutuklu milletvekili vardı...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bizim demokrasi sicilimiz tertemizdir.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir dakika... Faysal Sarıyıldız ve Gürsel Yıldırım, 2 tutuklu milletvekili vardı, onları da ziyaret ettik Sayın Başkan. Biraz önce söyledim, günde iki defa yarımşar saat soğuk akıyor, sıcak su değil -dikkat edin- ve tek, 62 kişi bir tek tuvaleti kullanıyor. Yani o tuvaletin önünde sıraya girseler, 62 kişi kaç dakikada tuvalete girer, çıkar, kaç dakikada duş alabilir? Başka hiçbir şey yapmasalar, orada tuvalet sırası beklemek durumunda kalıyorlar yirmi dört saat. Bu tablo vahim. Bu tablo karşısında eğer birileri çıkıp “Türkiye’de insan hakları konusunda iyiye gidiyoruz.” diyorsa, o insanın birazcık utanması lazım, arlanması lazım. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, aleyhinde en çok dava açılan ülke Türkiye, en çok ceza alan ülke Türkiye. Avrupa ilerleme raporunda zaman zaman bunlar anlatılıyor. “Cezaevlerinde 100 tane gazeteci var.” diyoruz, Adalet Bakanı çıkıyor, “Bunlar gazeteci değil, bunlar terör örgütünün üyesi.” diyebiliyor. Milletvekilleri tutuklu, gazeteciler tutuklu, sendikacılar tutuklu. Herkesin telefonunun dinlendiği bir Türkiye yarattınız. Ondan sonra da eğer çıkıp, buradan, bu tablodan, hâlâ cesaretle “Türkiye’de insan hakları konusunda ilerleme var.” diyecek insan, bana göre samimi söylemiyor demektir. Türkiye’deki insan haklarının tablosu bu.

O nedenle, bu maddeler üzerinde çok fazla söze hacet yok, zaten ona fırsat da vermeyeceğinizi biliyoruz. “Ya hep ya hiç” mantığı AKP’de hep var. Şimdi, maddeler üzerinde, önergelerde de söylemiş olsak, “Bu kanun tasarısını ya daha iyi hâle getirebilir miyiz?” desek, sizin ön şartlanmışlığınızı kırmamız mümkün değil. O nedenle, maddeler üzerinde bir şey söylemek istemiyorum ama Türkiye’nin tablosu kötü, cezaevlerinin tablosu kötü. Özel yetkili mahkemelere bir an önce “Dur.” demezseniz, korkarım, en son, özel yetkili mahkemelerin sanıkları sizler olacaksınız, Sayın Başbakan ve sizler olacaksınız.

Çok teşekkür ediyorum hepinize.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, söz vermeye devam edeceğim yani müzakereye genel olarak devam edeceğiz ancak, bir defa, Komisyonumuzla alakalı burada haksız bir söylem var: “Komisyon on bir toplantı yaptı.” diye sık sık bunu konuşuyorsunuz. Komisyonumuzun üst toplantı sayısı on birdir. Bu Komisyon, bildiğiniz üzere, alt komisyonlar vasıtasıyla çalışmalarını yürütür. Şu anda, beş tane alt komisyonumuz çalışıyor. Bakın, bu komisyonlarımızın toplantı sayısı altmış yedidir. Ben aşağıda, salonda yer bulamıyorum. Bazen tehir ediyoruz, bazen başka salonlara geçmek durumunda kalıyoruz. İnsan Hakları Komisyonu içinde bulunup da İnsan Hakları Komisyonuna bu haksızlığınızı yakıştıramıyorum. Bu Komisyon, dışarıda, tam yirmi iki inceleme yapmıştır, yirmi iki

inceleme. Hiçbir komisyon bu zamana kadar bu faaliyetleri yürütmemiştir. Evet, bu bahsettiğiniz sorunlar vardır. Bunlara zaten “yok” diyen yoktur. Bunların gidip incelenmesi kararını veren de bu Komisyondur. Biz hiçbir şeyin saklanması, gizlenmesi tarafında değiliz. Bakın, bizim, kapatmadığımız bir alt komisyon var, o da cezaevleridir. Her dönem, dört yıl boyunca açıkta kalır ve bütün cezaevlerini ziyaret eder. İyilere de “iyi” deriz, kötülere de “kötü” deriz ama burada gelip de sanki Komisyon bir şeyleri kaçırıyor, bir şeyleri gizliyor, bir yerden talimat alıyor havasını ben öncelikle kendime ve bu Komisyona yakıştıramam. O bakımdan bu açıklamayı, bir defa, yapmak durumundayım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Kürtaj konusunda açıklama yapmanızı doğru bulmuyorum.

BAŞKAN – Kürtaj konusundaki açıklamamı her zaman savunurum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Komisyonda toplanırız, konuşuruz ondan sonra...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Kişisel görüşünü söyleyebilir.

BAŞKAN - Bakın, bir insan hakkı meselesi olarak savunmuşumdur. Bunu her zaman savunurum ama bu toplantının konusu kürtaj değil. Eğer dışarıda, başka bir yerde tartışmak gerekiyorsa tartışırız bu konuyu.

Sayın Ülker Güzel...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Sayın Başkan ve değerli milletvekili arkadaşlarım; İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun alt komisyon olarak hazırlamış olduğu kanun tasarısı üzerindeki görüş ve çalışmaları için öncelikle teşekkür etmek istiyorum.

Ancak, ben, birkaç soru sormak için söz aldım: İnsan haklarının sınırı var mıdır? Sınırsız bir hak verilmesi toplum içinde bir kargaşaya sebep olur mu? Hürriyet, başkalarının hürriyetinin başladığı yerde biten bir hak değil midir? Hürriyet, özgürlük, toplum menfaati için disipline edilebilir mi? Her toplumun kendine özgü, kendine has toplum yapısı vardır. Başka ülke, başka toplumlar tarafından düzenlenen hukuki kuralların aynen alınması her toplum için geçerli olabilir mi? Toplum mu hükümet tarafından, hükümet mi toplum tarafından denetlenmelidir? Yoksa her ikisinin de belli kurallar çerçevesinde bir denetleme mekanizmasını kurarak kullanacağı adil bir sistem mi kurulmalıdır?

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Akdağ...

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında benim konuşma talebim olmayacaktı fakat Mardin Cezaevi'yle ilgili bir değerlendirme yaptı Sayın Ecdar arkadaşım. Biz öteden beri, cezaevleri alt komisyonunda beraber

çalışıyoruz. Birbirimize sevgi ve saygı hususunda da bir kusur işlemedik karşılıklı olarak bugüne kadar. Ben, Mardin Milletvekili olarak her bayramda ilimizin valisi ve diğer vekil arkadaşlarla cezaevini ziyaret ettik. Oradaki tutukluların, mahkûmların taleplerini aldık. Buzdolabı, televizyon gibi talepleri oldu. Onların karşılanması noktasında da bir irade koyduk, çoğunu da karşıladık.

Mardin Cezaevi 1965 yılında yapılmış. Malik Bey'in de dediği gibi, kapasitesi 480 civarı, şu anda 980 kadar bir tutuklu var. Yerden kaynaklanan, fiziki şartlardan kaynaklanan bir problem olduğu hususunda ortak bir kanaatimiz var, zaten göz önünde. Tabii ki biz, milletvekili olarak incelemelerimizi yaparken işin olumlu ve olumsuz taraflarını birlikte görmek gibi bir sorumluluğumuz var çünkü biz bu toplumun hem vicdanıyız hem de bu toplumun temsilcileriyiz.

Belki bir muhalefetin eksiklikleri ön plana çıkarmasını da anlayışla karşılıyorum ama yanı başımda da oturuyorken daha rahat söyleyebileceğimi düşünüyorum. Bir yapı var, adı özel yetkili mahkeme fakat bunun başındaki Adalet Bakanının terör örgütünün başıymış gibi bir ifadeyi burada şiddetle reddediyorum. Sayın dostumun, arkadaşımın da bu konuda bir özür dilemesini özellikle kendisinden istirham ediyorum. Özel yetkili mahkemeler tartışılabilir, eleştirilebilir. Bunların yeniden yapılandırılmasıyla ilgili bir çalışma olduğunu Sayın Başbakan, pazar günü Şanlıurfa il kongremizde yaptığı konuşmada bir müjde olarak verdiler ve ben de orada hassaten memnun olduğumu burada söylemek durumundayım. Hukuku katletmek, Adalet Bakanını, Sayın Başbakanı yasa dışı bir yapının başı gibi lanse etmek... Lütfen, bu alanlara da çok girmeyelim.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Cezaevindeki tespitimizi de paylaşırsak sevinirim.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Paylaşacağım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Orada bir haksızlık, yanlışım varsa...

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Paylaşacağım. Cemile Yaşar'la Kürtçe ben konuştum. Bahar Mizgin'le ben konuştum. Yaşları hususunda da Cemile Yaşar için size katılıyorum, diğer bacımız da, Bahar Hanım, kırk yaşlarındaydı.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Nadide Ana var.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Benim not aldıklarım bunlar. Fakat, şu var: Biz dosyanın içeriğiyle alakalı bir bilgiye sahip değiliz ama bir insan olarak bu yaşta birinin orada olmasını işin doğrusu ben çok da doğru bulmadım, bana da çok mantıklı gelmedi ama dosyanın içeriğinde ne var? İşin doğrusu, ben ona vâkıf değilim.

Ama, bir şeyleri daha söyleyeyim, hepimiz beraber sorduk, Başkanımız da sordu: “Kötü muamele, işkence, onur kırıcı herhangi bir şekilde rencide edici bir şey var mı?” İstisnasız, Hizbullahçısı da, PKK'lisi de, adli suçluların tamamı da bu konuda “Yok.” dediler, hepimiz bunun şahidiyiz. Bir şey daha söyleyeyim: “İstedığınız kitabı okuyabiliyor musunuz?” dediler. “İstedüğümüz

kitabı okuyabiliyoruz.” dediler. “İstedığınız kanalı izleyebiliyor musunuz?” dediler. “İstedığımız kanalı izleyebiliyoruz?” dediler çünkü orada televizyonlar var.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Keşke Malik Bey, sen bunları söyleseydin.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Lütfen... Lütfen...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hayır, güzel, tamam, bunların aksini ben söylemedim zaten...

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Özür dilerim...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) - Ama oradaki tablo senin vicdanını kanattı mı, kanatmadı mı?

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Onu söyleyeceğim.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Söyle lütfen...

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Samimi söylüyorum, onu bir siyasetçi olarak değil, bir insan olarak söyleyeceğim, Sayın Bakanımın huzurunda, Başkanımın ve sizlerin huzurunda.

Bir şey daha: “Ortak alanları nasıl kullanıyorsunuz?” dediler. Biz bir grubu ziyaret ettik 60 kişi -siyasi eğitim yapıyor- bir yarım saat sonra bir koğuşa girdik ve o çocuk o koğuştaki da karşımıza çıktı. Hatta bir arkadaşımız sordu: “Ne mezunusun?” “İlkokul mezunuyum.” dedi. “Allah Allah, kendini çok iyi yetiştirmişsin...” “Ya, üniversite mezunu.” dedim.

Bir şey daha, Kızıltepe Cezaevi’ni de gezdik, fotoğrafın tamamını görmek açısından. 52 kapasiteli –benim ilçem- 48 tane orada tutuklu, hükümlü var ve hepsinin tamamı, insani ilişkilerden, yönetim tarzından memnuniyetlerini belirttiler.

Bir hususu daha, lütfen, müsaade edin, onu da söylemek istiyorum. Daha önce de bana intikal eden özel talepler vardı. Başka yerlere nakillere aileler şiddetle karşı çıkıyor. Maalesef cezaevine düşen insanların çoğu fakir ailelerin çocukları ve bunlar başka yere, misal, diyelim ki Kastamonu’ya gittikleri zaman, bir özel araba bulmaları lazım, bir iki geceyi yolda geçirmeleri lazım “Buna gücümüz yetmiyor; biz burada, bu şartlarda kalmaya razıyız.” deme noktalarında ve bir neden de, oradaki bu yığılmanın bir nedeni de o.

Son bir şey söyleyeyim. Su konusunda bir problem vardı. Belediye başkanıyla konuştum, onu da çok yakında çözüyorlar; kuyu açılmış, bir şekilde organize edip onu da halledecekler.

Arkadaşlara herhangi bir nasihat etme babında da söylemiyorum ama 75 milyon insanın gözü üzerimizde. Elbette ki farklı siyasi organizasyonlardan geliyoruz, elbette farklı şeyler söyleyeceğiz, elbette muhalefet eleştirecek, biz buna tahammül edeceğiz ama bir istirhamım var: Yarın yine beraber oturabileceğimizi ve bu sorunların bizim konuşmamızın dışında bir çözümünün olmadığını belirtmek istiyorum ve şunu da söylüyorum: İnsan hakları kurumu, inceleyebildiğim kadarıyla -ben hukukçu değilim- tabii ki birtakım eksiklikleri var ama şunu bilmemiz lazım. Türkiye, hızla, insan hakları

hususunda duyarlı bir toplum hâline geliyor. Bunun bir yasal çerçeveye oturtulmasını lütfen çok görmeyelim. İçeriğindeki eksiklikleri eleştirelim, katkılarımızı sunalım ama bu organizasyonların da bu millete yakıştığını, bu halkın daha iyiye layık olduğunu, bizim de böyle bir toplumsal sorumluluğumuz olduğunu, müsaadenizle söylemiş olayım.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Atila Bey...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Çok teşekkürler yani Mardin Cezaevi'nde izlenim buyusa ve bunu vicdanen rahat olarak söylüyorsan teşekkür ediyorum sana. Oradaki tablo buyusa yani “Ben o tabloyu gördüm ve bunu Meclise taşıdım. Oradaki tablo buydu, gönül rahatlığı içerisinde, insanlar kitaplarını okuyorlar...”

BAŞKAN – Atila Bey, buyurun.

ATILA KAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Ben oradaki tablodan memnun değilim.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sizi tebrik ediyorum.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Yok, memnun değilim. Ben memnun olduğumu söylemedim.

BAŞKAN – Atila Bey, buyurun.

ATILA KAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum, ben de arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Tabii Başkanım, ben de bu insan hakları kurumuyla ilgili alt komisyonun bir üyesiyim. Bizim komisyonun ilk toplantısında ya da ikinci toplantısında... Baştan şunu da belirteyim... Gerçekten de komisyon başkanımız büyük bir işin başında, heyecanla ve büyük bir çalışkanlık içerisinde bu çalışmaları yürüttü. Yalnız, bu toplantımıza gelen ve bu hususlarla ilgili gerçekten de ciddi anlamda bir birikime sahip olan sivil toplum kuruluşlarımız, barolarımız yani mesela ilk toplantıya gelen, zannediyorum Ankara Barosundan, İstanbul Barosundan, İzmir Barosundan ve Türkiye’de gerçekten de insan hakları alanında uzun yıllardan beri faaliyet gösteren ve bu konuda belli bir birikime, tecrübeye, müktesebata sahip olan sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin neredeyse bir bütün olarak, ittifak hâlinde dile getirdikleri bir husus oldu. Bu hususlardan birincisi “Bu tasarıyla, Başbakanlıktaki İnsan Hakları Başkanlığı bir, Türkiye İnsan Hakları Kurumuna çevrilmiş oluyor.” dediler. İkincisi ise, bir çalıştay yapmak suretiyle bu sivil toplumun -işte, baroların vesailerinin bütün bunların- bu sürece şeffaf bir şekilde, demokratik bir süreç içerisinde katılımlarının sağlanması yönünde neredeyse ortak bir mutabakat şeklinde, hatta, bazı sivil toplum kuruluşları ortak bir metni, beraberce hazırlanmış bir metni komisyona sundular.

Dolayısıyla, şimdi, bizim alt komisyondan çıkan sonuca baktığımızda, bütün bu birikimin, bütün bu tecrübelerin... Çünkü bu kuruluşların hemen hemen hepsi, hem alanda yapmış oldukları çalışmalardan dolayı hem de uluslararası literatüre olan vukufiyetlerinden dolayı gerçekten de önemli işlevleri yerine getiren kuruluşlar. Dolayısıyla, baktığımız zaman, bu kuruluşlarımızın bir mutabakat hâlinde dile getirdikleri hususların maalesef bu tasarıya yansımadağını görüyoruz. Birtakım değişiklikler var ama tasarının esas ruhunu etkileyecek tekliflerin dikkate alınmadığını görüyoruz. Bu da -biz böyle dilememiş olmakla beraber- bu kuruluşların bütün bu çalışmalarını, bir anlamda biraz da dikkate almamak gibi, “saygısızlık” kelimesini kullanmak istemiyorum ama sanki biraz da onları dikkate almamak gibi bir sonuç ortaya çıkarıyor diye düşünüyorum.

Dolayısıyla, bugün, Türkiye'nin çok yoğun ve tartışmalı olan gündemini, eğer biz bu tasarıyı aynı bu şekilde geçirecek olursak yeni, tartışmalı bir konu daha Türkiye'nin gündemine eklemiş olacağız ve yine, kendisinden beklenen işlevlerini yerine getiremeyecek bir kurumumuz olacak ve dolayısıyla da daha başından, işin oluşum esnasında, çeşitli tartışmalara, temel noktalarda tartışmalara konu olan bir kurul oluşturmuş olacağız.

Ben umuyorum, hangi ölçüde, ne kadar -bundan sonraki bu maddelerin tartışıldığı süreçte- bunlar değiştirilebilir, bunlara bir katkı sunulabilir bilemiyorum ama özellikle, zaman gerekçesi ileri sürülmek suretiyle bu çalıştayın yapılamamış olmasını çok ciddi bir eksiklik olarak gördüğümü belirtmek istiyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Sayın milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, başta, Türkiye insan hakları kurumu kanununa ihtiyaç var mı? Var. Böyle bir kurumun olmasını ister miyiz? İsteriz. Peki, bu kurumun düzenlenmesi, asıl ruhuna uygun düzenlenmesi aslında hedeflenmesi gerekirken ancak yapacağım açıklamaların bu şekilde algılanmasını istirham ediyorum.

Şimdi, cevap verme mahiyetini taşımayacak ama Sayın Bostancı aynen şöyle kullandı ifadelerini: “Bağımsız hiç kimse yoktur.” Efendim, Marx'ın sözüne yani ona atfen şöyle bir şey sarf etti –eğer yanlış bir şey söylersem lütfen düzeltsinler beni- “Bağımsız olan hiç kimse yoktur. Bağımsız olanlar serseriler, bir baltaya sap olamayanlar bağımsızdır.” O zaman şunu sormak lazım: Bizim meşhur Anayasa'mız, efendim mahkemeler bağımsız vesaire... Yani, bunların açıkça bağımsız olmadığının, bir yerlere bağımlı olduğunun ikrarı anlamına gelir diye düşünüyorum ben.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hukuka bağlı, hukuka...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, sizler konuşurken ben sizlere laf atmadım, ne olur, sizler de sabırla dinlerseniz...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – “Yanlış anlamadıysam.” dediğiniz için tashih ettim, kusura bakmayın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki...

Değerli arkadaşlar, şimdi, insan hakları ihlali niçin konuluyor, niçin isteniliyor? İnsan haklarını ihlal eden, tüm dünyada, idarecilerdir, hükümetlerdir çoğu kez. Bunu hiç kimse, sadece ülkemize has bir vaziyete dönüştürmesin. Ana ilke bu. Böyle olunca, hükümetleri, idareleri hukuk sınırları içerisinde tutmak için, dizginlemek için bu kurallarla çerçevesin, bir düzenleme yapılır. Eğer, hükümeti bu kurallara bağlı saymazsak, o kurallar zincirinin içerisine hapsedmezsek bir keyfîlik olur. O anlamda, Jhering’in çok güzel bir sözü var -tabii, Değerli Bostancı hocamız, ben laf atıyorum, belki konuşma hakkı doğar- “Şekilcilik özgürlüğün ikiz kardeşi, keyfîliğin baş düşmanıdır.” Yani, biz bu açıdan, o kafamızın içerisindeki geçenleri metne dönüştürebilsek daha yararlı olur inancını taşıyorum.

Şimdi, efendim, amaç, insan hakkı ihlali vesairesini engellemek. Hemen söyleyeyim ben: 24 Nisan 2012 tarih, 6300 sayılı Yasa Mecliste görüşülürken, özelleştirmeye ilgili 2’nci maddede -Sayın Başbakan Yardımcısı da inşallah bu notlarını alır- deniliyor ki: Mahkeme iptal kararlarının yetkisini biz Bakanlar Kuruluna veriyoruz. Anayasa’ımız 138/3 der ki: “Mahkeme kararları, idareyi, yürütmeyi, yasamayı, herkesi bağlar.” Yani, burada, ondan bir istisna getirmişiz ki hakikaten büyük sıkıntılar yaşıyoruz.

Sayın Alt Komisyon Başkanımız dedi ki: “Biz sivil toplum kuruluşlarını dinledik, görüşlerini aldık.” Değerli arkadaşlar, listeye bakıyorum. Türkiye’de altmış dört tane hukuk fakültesi var. Altmış dört tane hukuk fakültemizde, hepsinde, anayasa hukuku dersi var, hepsinde idare hukuku dersi de var ama bu husus aynı zamanda Anayasa’yı ve idareyi de ilgilendirdiği için, keşke, burada, bu altmış dört tane hukuk fakültesinin, bir Ankara Hukuk Fakültesi veya bir İstanbul Hukuk Fakültesi veya isim de telaffuz etmeyeyim, altmış dördün yüzde 10’u olan -kaçı tekabül eder- altı tane hukuk fakültesinin idare hukuku ve anayasa kürsülerinin görüşleri alınmış olsaydı çok mu kötü olurdu?

2) Geçmişte, yasa yapılırken, bir yargı organımız olan Yargıtayın veya Danıştayın görüşleri alınırdı. Bu konudaki görüşleri nedir, ne değildir; bunların alınması iyi olmaz mıydı acaba? Aynı şekilde, bu alanda, il ve ilçe insan hakları kurulları var. Bunların görüşleri, sendikaların görüşleri alınsaydı olmaz mıydı? Basın mensuplarının görüşleri, hani dördüncü kuvvettir diyoruz -yasama, yürütme, yargı- bunlar toplumu dizginleyen, balans ayarını yapan kurumlardır, kuruluşlardır diyor, bunların da görüşleri alınsaydı olmaz mıydı?

Türk Ceza Hukukçuları Derneği... Yani, burada Vahit Bıçakçı’yı yazmışsınız, Vahit Bıçakçı, evet, profesördür, ceza hukukunda profesördür ama bugüne kadar bu arkadaşımız hep nerede görev yaptı? Gayet rahat, Polis Akademisinde hep görev yaptı bugüne kadar. Yani, bu alanda bir Feridun

Yenisey'i yapamaz mıydık acaba veya diğer isimleri yapamaz mıydık, onun yanında bu da olamaz mıydı? Değerli bir Hocamızdır Vahit Hoca da ama diğer alanlara bir de bakılırdı daha iyi olurdu diye düşünüyorum.

Anayasa Hukukçuları Derneği var. Anayasa Hukukçuları Derneğinden yine bu görüş alınmaz mıydı? Alınabilirdi.

Gelelim, üye seçimiyle ilgili... Daha dün biz ne yaptık? Sayın Metiner'e yine laf atıyorum, belki söz hakkı da doğar. Dün Sayıştay seçimini Parlamento yaptı. Aynı yöntem denenebilir, yani hiç olmazsa bir bağımsızlık anlamında denilebilir.

Geliyoruz 5'inci madde de seçimle ilgili. Değerli arkadaşlar, efendim siyasi partilerin organlarında ve denetim organlarında üye olmamayı arıyor, siyasi partinin üyesiye seçilebilecek demek ki. Yani, bu 5'inci maddenin 2'fıkrasının (e) fıkrası... Yani, bu anlamda eğer gerçekten özlenen amaca hitap edilmesi düşünülüyor ise bunun tekrar ayrıntılı...

Sayın Başbakan Yardımcımız da dedi "Evet, bunu bizim plan programımız..." Evet, doğru, Hükûmetin planında, programında olabilir. Biz de bunu yapmayalım demiyoruz, geceli gündüzlü çalışalım, hiç olmazsa ayrıntılı bir vaziyette, bu bahsedilen kurum ve kuruluşlardan da görüş alınır ise daha yararlı olabilir.

Başkan burada 13'üncü maddede -tüm planı, programı vesaireyi yapmak- âdetâ bu kurumun padişahı konumunda. Bunlar İnsan Hakları Kuruluna, o kurula verilebilir. Yani olayın tek hükümdarı, tek idarecisi konumunda.

Bu anlamda maddelere geçerken de görüşlerimi ben sunacağım ama sizden ve tüm milletvekillerinden istirhamım, amaç kanun yapmaktan ziyade, asıl özlenen hedefe uygun yapmak. Gerçekten hepimizin özlenen duygusu, iradesi, bunun için. Bunun geri çekilerek bahsedilen kurum ve kuruluşlardan görüş alırsak daha yararlı olur. Çalışmak zaten bir ibadettir, gelin bu çalışmayı bu şekilde derinlemesine araştıralım.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Eryılmaz, size söz vereceğim ama şöyle, son konuşmacı olarak yapalım, çünkü maddelere geçelim de ondan sonra maddeler çerçevesinde gene sözlerimize ilave edelim.

Son söz Sayın Eryılmaz'ın.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben fazla uzatmayacağım, öncelikle alt komisyonda görevli olan arkadaşlarımıza bu çalışmalarından dolayı ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, insan hakları hassas, önemli ve özel bir konu. İnsan hakları ihlallerinin bu kadar yoğun yaşandığı ülkemizde bu ihlalleri araştırarak olan, inceleyecek olan bir kurumun bağımsız olması ve en

azından kamuoyunda da bunun bağımsız olduğunun algısının oluşturulması çok önemli. Bu yasa tasarısına baktığımız zaman, kurumun, özellikle bağımsızlığı anlamında ciddi bir soru işareti oluşturduğunu görüyoruz. Bizim bağımsızlıktan kastımız, bizim istediğimiz üyelerin kuruma geçmesi filan değil, eğer siz devletin ya da devlete bağlı bir kurumun ya da kuruluşun oluşturmuş olduğu bir hak ihlalini araştırmak üzere bir kurum oluşturuyorsanız, bu kurumun en azından devletin ve siyasi otoritenin etkisi altında olmayan kişilerden oluşturulduğu mesajını ve algısını mutlaka yaratmanız gerekiyor fakat tasarıya baktığımız zaman, kurumun başkanı, başkan yardımcısı ve bütün üyelerinin Bakanlar Kurulu tarafından belirlendiğini görüyoruz.

Şimdi, başkanı ve bütün üyeleri siyasi otorite tarafından belirlenmiş olan bir kurumun, yine siyasi otoritenin etkisi altında olan kurum ve kuruluşların yaratmış olduğu ihlallerle ilgili yapacağı araştırmalarda bağımsız davranabileceğini kime anlatabiliriz? Bizim esas burada üzerinde durmamız gereken husus budur.

İkinci bir husus, sivil toplum örgütleri, barolar, üniversite hocaları ve bu konuda uzman bazı kurum ve kuruluşların temsilcilerinin çağrılıp görüşlerinin alındığı söylendi. Evet, doğru bir yaklaşım ama eğer siz bu insanları, bu kurum, kuruluş temsilcilerini çağırıp bunları dinleyecekseniz, bunların da görüşlerini mutlaka dikkate almak zorundasınız. Benim Levent Bey'den anladığım şey, bunlar çağrıldı, görüşleri soruldu, bunlar görüşlerini arz etti, ancak bunların hiçbirinin görüşünün tasarıda dikkate alınmadığı yönünde. Bu arkadaşlarımıza ben siyasi anlamda, siyasi etik anlamında da doğru yaklaşılmadığını düşünüyorum.

Şimdi, eğer bu kurum, özellikle devlet kurumları tarafından işlenen ya da işlendiği iddia edilen hak ihlallerini objektif ve tarafsız bir şekilde araştırıp sonuçlarını ortaya koyabilmesi için, kurumun özellikle bağımsız olması gerektiği ve buna özen gösterilmesi gerektiği yönündeki görüşümü ben özellikle altını çizerek ifade etmek istiyorum.

Muhalefet partisi milletvekillerinin bu konuda Başbakana, bakana ya da diğer kurumlara yönelik yaptığı eleştirilerde bir tepkiyle karşılandığımızı görüyorum. Ben milletvekili arkadaşlarımıza, özellikle AKP milletvekili arkadaşlarımızın bu eleştirilerde biraz daha hoşgörülü davranması gerektiğini düşünüyorum.

Bu kuruma seçilecek olan üyelerin kimlerden olması gerektiği konusu da ciddi bir sıkıntı olarak önümüze çıkıyor. Siz bu kuruma mutlaka bu konuda uzman, araştırma yapan, kamuoyunda bu konuda kendini ispat etmiş, güven sağlamış olan kişilerden bu kurulu oluşturmak zorundasınız. Eğer, bu konuda uzman olmayan, sadece siyasi iktidarın etkisi altında kalan kişileri siz bu komisyona getirip, bu kurula getirip yerleştirirseniz, inanın yapacağınız çalışmaların da kamuoyunda kabul görmeyeceğini de bilmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Benim özellikle bu iki noktada görüşlerimi arz etmek istedim. Maddeler üzerindeki görüşlerimi de ben yine de ifade edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ederim.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Lütfen, ben söz istedim.

BAŞKAN – Hocam, tamamlandı. Ben yeni bir...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Lütfen, konuşmam gerekiyor.

BAŞKAN – İki cümleyle söyleyin o zaman.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Şimdi, değerli üyeler, yaratılanların en kutsalı insandır. Şimdi, eğer insan haklarıyla ilgili, yaratılanların en kutsalıyla ilgili bir yasa çıkarıyorsak, bir kurum oluşturuyorsak, o zaman bütün içinde bulunduğumuz siyasi ortamdan, her türlü ideolojiden sıyrılıp özgür ve bağımsız olmak zorunluluğumuz vardır. Ben şahsen kendimi bir parti mensubu gibi görmüyorum burada, kendimi bağımsız bir insan olarak görüyorum, dolayısıyla bu kurumun insan haklarına uygun en iyi biçimde çıkarılması gerektiğine inananlardanım, dolayısıyla ben bağımsızım. Marx “serseri” demiş, dememiş beni hiç ilgilendirmiyor, Marx’ın ne dediği de beni ilgilendirmiyor. Aynaya bakan insanlar kendilerini görürler, başkasını görmezler. Ben bağımsızım ve insanım. “Serseri” falan diyorsa Marx o kendi bileceği iştir ama arkadaşlarımız da “serseri” demek istiyorsa bağımsızlara, desinler. Dolayısıyla, burada yapılacak işin, kurumun insan haklarına gerçekten yaraşır bir kurum olması gerekir ki, bunun Bakanlar Kurulu tarafından atanması, başkanın ve üyelerinin atanması zaten kabul edilemez bir şeydir. Yani, Bakanlar Kurulu kendi kendini mi denetletecek atadıklarıyla? Böyle bir saçmalık düşünülemez. Dolayısıyla, maddelere geçtiğimizde tek tek bunlarla ilgili fikirlerimi iletteceğim.

BAŞKAN – Değerli üyeler, tasarının geneli üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır, herkes görüşlerini ifade etti.

Şimdi, tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, yalnız...

BAŞKAN – Ne vardı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Tasarının tümünün geri çekilmesi yönündeki önergemiz vardı.

BAŞKAN – Yalnız oyladık bunu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, işte ben söylediğimde şey yapmalıydınız. Yani, hiç olmazsa zabıtlara girsin diye şeyimiz.

BAŞKAN – Bunu aldık diyelim.

Tabii geneli üzerindeki oylamadan sonra bize ulaştığı için okutacağım, kayıtlara geçsin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben işaret ettim, siz...

BAŞKAN – Ben odaklanmıştım bu tarafa, göremedim.

Okutuyorum...

LEVENT GÖK (Ankara) – Gerek yok. Bu tasarının geri çekilmesi yönünde, az önce söylediklerimizi tamamlayan sözler, yani o şekilde zapta geçsin.

BAŞKAN – Tamam, peki.

Şimdi okuyalım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına
Görüşülmekte olan (1/589) sıra sayılı Kanun Tasarısı'nın ekte yazılı gerekçelerle
Komisyondan geri çekilmesini arz ve teklif ederiz.

Refik Eryılmaz

Levent Gök

Malik Ecdar Özdemir

Hatay

Ankara

Sivas

BAŞKAN – Levent Bey, kayıtlara geçti ama oyladıktan sonra bunu fark ettiğimiz için kayıtlara geçmiş olarak yapıyoruz çünkü işleme alamıyoruz.

Maddelerden önce böyle bir önergeniz olursa daha sonra...

LEVENT GÖK (Ankara) – Zaten konuşmalarımızda da, sözlü olarak buna yönelikti Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yani, oylatırız ama bakın geneli üzerinde olmaz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şöyle, CHP Grubu olarak tasarının maddelerine geçilmeden tümünün geri çekilmesini zaten yaptığımız konuşmalarla açıkladık, yani hem sözlü olarak açıkladık zaten.

BAŞKAN – Tamam, o zaman oylatıyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bunu bu şekilde değerlendirelim lütfen.

BAŞKAN – Önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bugün çok önemli bir siyasi buluşma var siyasi tarihimizde, Sayın Başbakanımız ve Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı bir araya gelecekler. Sayın Bakanımızın da o toplantıda bulunması gerekiyor, toplantıda katkı sağlayacak. Dolayısıyla, toplantılarımızın daha verimli geçmesi için, yarın saat 10.00' da toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.45